

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİN ÇOCUKLARLA
KURDUKLARI İLİŞKİ İLE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatmagül GÜRGEN

Dr. Öğr. Üyesi. Hatice Gözde ERTÜRK KARA

AKSARAY 2019

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİMANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİN ÇOCUKLARLA
KURDUKLARI İLİŞKİ İLE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatmagül GÜRGEN

Dr. Öğr. Üyesi. Hatice Gözde ERTÜRK KARA

AKSARAY 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren otuz altı(36) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fatmagül

Soyadı : GÜRGEN

Bölümü : Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

TürkçeAdı: Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerin Çocuklarla Kurdukları İlişki ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İngilizce Adı: The Link between Teacher Child Relationship and Children's Social Skills

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Fatmagül GÜRGEN

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Fatmagül GÜRGEN tarafından hazırlanan“Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerin Çocuklarla Kurdukları İlişki ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gözde ERTÜRK KARA
Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Şükran KILIÇ

Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Aksaray Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe AKYOL

Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı, Afyon Kocatepe Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 23/05/2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 04/07/2019 tarih ve 2019/27-9 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Öğrencinin

Fatmagül GÜRGEN
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Tez sürecimin her anında benden maddi ve manevi hiçbir desteğini esirgemeyen, bilgi birikimleri ile bana hep yol gösteren, kapısını her çalışımda benimle bilgi ve deneyimlerini paylaşan, her görüşmemizde güleryüzle karşılayıp sabırla yaklaşan, azmini örnek aldığım, hayatımda iyi ki tanışmışım dediğim değerli hocam, kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gözde ERTÜRK KARA'ya en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Bilgi ve deneyimleri ışığında görüş ve önerilerini paylaşan değerli hocalarım Doç. Dr. Şükran KILIÇ ve Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe AKYOL'a çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında benden sevgilerini, manevi ve maddi hiçbir desteğini esirgemeyen kıymetli aileme sonsuz teşekkürler...

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİN ÇOCUKLARLA KURDUKLARI
İLİŞKİ İLE ÇOCUKLARIN SOSYAL BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi
Fatmagül GÜRGEN, Aksaray 2019

ÖZET

Bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin çocuklarla kurdukları ilişki ile çocukların sosyal becerileri arasındaki bağı saptamaktır. Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmış ve örneklemini Kayseri ilinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında, rastgele örnekleme ile belirlenen 48-72 aylık çocuklardan 218 kız, 227 erkek olmak üzere toplam 445 çocuk oluşturmuştur. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde normal dağılım karşılanmadığı için non parametrik testlerden Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmış ve Spearman Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların öğretmenleriyle yüksek düzeyde yakın, orta düzeyde bağımlı ve düşük düzeyde çatışmaya dayanan bir ilişki kurdukları belirlenmiştir. Bu ilişki üzerinde öğretmenin öğrenim durumunun, mesleki deneyiminin, öğretmenlik statüsünün, mezun olduğu bölümün ve sosyal beceri eğitimine katılma durumunun anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir. Çocukların sosyal becerilerinin alt boyut ve toplam puan bazında yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Yaş, cinsiyet, anne öğrenim durumu, doğum sırası değişkenlerinin çocukların sosyal becerilerinde anlamlı farklılık yarattığı görülmüştür. Öte yandan baba öğrenim durumu ve kardeş sayısı değişkenleri sosyal beceri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. Öğretmenlerin çocuklarla kurdukları ilişki ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında araştırmacılar ve eğitimciler için çeşitli öneriler sunulmuştur.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Öğretmen- Çocuk İlişkisi, Sosyal Beceri.

Sayfa Adedi: 72

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice Gözde ERTÜRK KARA

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ELEMENTARY EDUCATION
THE LINK BETWEEN TEACHER CHILD RELATIONSHIP AND
CHILDREN'S SOCIAL SKILLS

(M.A.Thesis)

Fatmagül GÜRGEN, AKSARAY 2019

ABSTRACT

Aim of this study is to present the link between teacher children relationship and children's social skills. Correlational descriptive study model was preferred for this study. Sample of the study was 445 children whose ages differ between 48-72 months and attended preschools in Melikgazi, Talas and Kocasinan districts in Kayseri. Personal Information Form, Student Teacher Relationship Scale and Preschool Social Skills Assessment Scale were used as data collection tools. The data was analyzed by running nonparametric tests and calculating spearman correlation coefficient. It was determined that children had high closeness, medium dependency and low conflict in their relationship with teachers. The relationship scores were significantly differed according to teachers education level, Professional experience, social skills pd course attendance, the program they graduated from and teaching status. Children's social skills were in high level in all subdomains and total of the scale. Social skills scores were significantly differed according to children's age, gender, order of birth and mother's education level. Father's education level and number of siblings didn't make a significant effect on children's social skills scores. Lastly, it was presented that there were significant relationships between teacher child relationship and children social skills scores. Suggestions were presented according to the study results.

ScienceCode:

Keywords: Pre-school Education, Teacher- Child Relationship, SocialSkill

72 Pages

Supervisor : Dr. Hatice Gözde ERTÜRK KARA

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1. 1. Problem Durumu	1
1. 2. Araştırmanın Amacı	6
1. 2. 1. Problem Cümlesi	6
1. 2. 2. Alt Problemler	6
1. 3. Araştırmanın Önemi	7
1. 4. Sınırlılıklar	8
1. 5. Sayıtlar	8
1. 6. Tanımlar	8
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2. 1. Sosyal Beceri.....	9
2. 2. Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Beceriler ve Desteklenmesi	10
2. 3. Sosyal Becerilerin Özellikleri, Boyutları, Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi..	11
2. 4. Sosyal Beceri Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	14

2. 5. Öğretmen-Çocuk İlişkisi	16
2. 6. Öğretmen Çocuk İlişkisinin Sosyal Beceri Üzerindeki Etkisi	16
BÖLÜM III	18
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	18
3. 1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler ile İlgili Araştırmalar	18
3. 2. Okul Öncesi Dönemde Öğretmen Çocuk İlişkisi ile İlgili Araştırmalar	21
3. 3. Okul Öncesi Dönemde Öğretmen Çocuk İlişkisi ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalar	23
BÖLÜM IV	25
YÖNTEM	25
4. 1. Araştırmanın Modeli	25
4. 2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	25
4. 3. Veri Toplama Araçları	27
4. 3. 1. Kişisel Bilgi Formu	27
4. 3. 2. Çocuk-Öğretmen İlişki Ölçeği (Student-Teacher Relationship Scale [STRS])	27
4. 3. 3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği- Öğretmen Formu (OSBED)	28
4. 4. Veri Toplama Süreci	28
4. 5. Verilerin Analizi	29
BÖLÜM V	30
BULGULAR VE TARTIŞMA	30
5. 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişin Bulgular	30
5. 2. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	31
5. 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mesleki Deneyimlerine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	32
5. 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğrenim Durumlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	34
5. 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğretmenlik Statüsüne Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	36
5. 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Bölüme Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	38

5. 7. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaşa Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	40
5. 8. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	41
5. 9. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Kardeş Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	43
5. 10. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Doğum Sırasına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	45
5. 11. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	47
5. 12. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	49
5. 13. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Eğitimine Katılma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	51
5. 14. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar ile Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar Arasındaki ilişkiye Ait Bulgular	53
BÖLÜM VI	56
SONUÇ VE ÖNERİLER	56
KAYNAKÇA	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların İlçelere Göre Dağılımı.....	26
Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Cinsiyete Göre Dağılımı	26
Tablo 3. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Yaşa Göre Dağılımı.....	26
Tablo 4. Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'ne İlişkin Betimsel Analiz Değerleri	30
Tablo 5. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel Analiz Değerleri.....	31
Tablo 6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mesleki deneyimlerine göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	33
Tablo 7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların öğrenim durumlarına göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları	35
Tablo 8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların öğretmenlik statüsüne göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	37
Tablo 9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mezun oldukları bölüme göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	39
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaşa Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	40
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	42

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Kardeş Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	44
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Doğum Sırasına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular.....	46
Tablo 14. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	48
Tablo 15. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	50
Tablo 16. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Eğitimine Katılma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular	52
Tablo 17. Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar ile Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki	54

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sosyal beceri prizması (Denham ve Brown, 2010).5

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi ve alt problemler, sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar bilgisine yer verilecektir.

1. 1. Problem Durumu

Erken çocukluk dönemi, çocuğun bebeklik döneminden başlayarak 84.aya kadar gelişimini bütün olarak ele alan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönem içerisinde yer alan okul öncesi dönem içinde çocuklar, sosyal becerileri, davranışları ve değer yargıları, akranlarıyla iletişim biçimleri ile arkadaşlık beceri kabiliyetlerini geliştirmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklar, diğer bireylerin düşüncelerinin farkına varmayı ve eleştiri yeteneklerini geliştirmektedir. Çocukların, ailesiyle ve akran grupları ile olumlu sosyal ilişki içinde olmaları ve bu ilişkiden elde ettikleri duygu durumlarını genel anlamda ortamın şartlarına göre açıklamaları okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişimin önemli öğeleri içinde bulunmaktadır (Ekici, 2015).

Karakteristik yapıların, davranış biçimlerinin ve kişilik gelişiminin temelini atıldığı okul öncesi dönemde, sosyalleşme için en önemli gelişim basamağı sosyal-duygusal gelişim olarak ifade edilmektedir. Sosyalleşme zaman aralığını meydana getiren davranış şekilleri ve alışkanlık durumları çocuğun sosyal-duygusal gelişimleri ile paralellik göstermektedir. Okul öncesi dönemde sosyal ve duygusal zorlukların farkına varılması, bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarda önem kazanmaktadır. Sosyal ilişkiler erken çocukluk döneminde önem taşımaktadır ve bu ilişkilerin niteliği çocukların öğrenmelerini önemli düzeyde etkilemektedir. Sosyal beceriler, bireyin çevresiyle olan etkileşimlerinde, bireyin etkileşim kurduğu kişilerin ve kendinin duygu, düşünce ve tavırlarını anlaması ve bu doğrultuda uygun olan tavır sergileyebilme olarak tanımlanmaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Daha sık kullanılan bir tanım ise, kişinin sosyal uyarıcılara, grup içerisinde yaşamının getirdiği güçlüklerle ve baskıya karşı hassasiyet gösterebilme yetisine sahip olması, diğer kişilerle

uyum sağlayarak oluşan durumlara uygun davranış ve tepkiler gösterebilmesidir (Yavuzer, 2002).

Sosyal becerilerin edinimini etkileyen bir başka faktör de sosyal etkileşimlerdir (Gülay ve Akman, 2009). Okul öncesi dönemde sosyal etkileşimler, ağırlıklı olarak çocuğun öğretmeniyle ve akranlarıyla kurduğu ilişki sırasında şekillenir. Okul öncesi dönemdeki çocuk için öğretmen, ailesinden sonra gelen bir rol model olarak karşısına çıkar. Öğretmenin sözleri ve davranışları çocuk üzerinde etkili olabilmektedir. Dolayısıyla okul öncesi dönemde zamanının büyük bölümünü okulda geçiren çocuğun, öğretmeniyle kurduğu ilişki, eğitimin niteliğini ve çocuğun başarısını etkilemektedir. Çocukların öğretmeni ile kurdukları ilişkilerin, çocuğun gelişimini etkilediği yapılan birçok çalışma sonucunda elde edilmiştir (Dereli, 2016; Tatlı ve Alakoç Pirpir, 2015). Çocukların okula uyumunu inceleyen birçok teorik model, öğretmen çocuk arasında kurulan ilişkide bağlanma seviyesinin ve çatışma niceliklerinin, çocukların okul başarısını etkileyen iki öge olduğunu savunmaktadır (Tatlı, 2014). İyi olarak değerlendirilebilecek bir öğretmen çocuk ilişkisi, çocukların sosyal beceriler, özgüven ve akademik becerilerini olumlu yönde geliştirdiği düşünülürken; aksi durumlarında olumsuz yönde gelişmesine sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Bu ilişkinin karşılıklı güven, değer ve diyaloga dayanması önemlidir (Colwell ve Linsey, 2003; Çınkır, 2004).

Okul öncesi dönemde öğretmenin çocuklarla kurduğu ilişkinin yanı sıra öğretmen çocukların eğitim ihtiyaçlarını da karşılamalıdır. Buradan hareketle öğretmenin rollerinden bir tanesi çocuğun ihtiyaç duyacağı sosyal becerilerin edinimini ona kazandırmaktır. Bu beceriler, başta eleştirel düşünme becerisi, kişiler arası ilişki becerisi, sosyal beceriler olmak üzere çoğaltılabilir (Cartledge ve Milburn, 1992).

Bu doğrultuda öğretmen, çocukların kendini diğer bireylere karşı doğru şekilde ifade edebilmesi, özgüven kazanması, çevresindeki bireylerle ilişki kurabilmesi, akran gruplarında kabul görmesi, sosyal açıdan bağımsızlığını kazanması gibi becerilerin ediniminde ve geliştirilmesi sürecinde, duruma uygun davrandıklarında çocukları desteklemede, çocukları güdülemede ve motive etmede önemli bir yere sahiptir (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Becerilerin edinimi ise, çocuğun öğretmeni ile kurduğu sağlıklı ilişkiler sonucunda daha olumlu yönde gelişir. Öğretmenin aynı zamanda çocuğun ailesinin olmadığı zaman aralıklarında, fiziksel ve duygusal açıdan çocuğun kendini güvende hissetmesinden sorumludur ve çocuklar öğretmenlerine karşı yakınlık ve sosyal ilgi davranışları sergileyebilmelidir (Howes ve Hamilton, 1992).

Sosyal beceri durumları bilişsel ve akademik becerileri yükseltmektedir. Eğitimcilere göre okul öncesi dönemde sosyal duygusal beceri eksikliği görülen çocukların, sınıf etkinliklerine fazla katılım göstermedikleri ve sosyal-duygusal gelişimi normal seyreden arkadaşlarına göre akran ve öğretmenleriyle daha az olumlu etkileşim içinde oldukları, ilkökul birinci sınıfta bilişsel becerileri aynı düzeyde olan arkadaşları ile kıyaslandığında ise başarısız oldukları ve ilerideki öğretim hayatlarında akademik ve sosyal problemler gösterdikleri gözlemlenmiştir (Saltalı, 2013).

Sosyal beceriler yalnızca akademik başarı konusunda değil, adaptasyon, ruh sağlığı ve sosyal başarı faktörleri açısından da önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların sosyal alanlarda farklı sebeplerle bazı davranış problemleri yaşamaları söz konusudur. Bu sorunlar kimi zaman dışarıdan gözlemlenirken kimi zaman daha dikkatli ve geniş çaplı bir gözlem yapıldığında ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi dönem, davranış sorunlarını engellemede de önemli bir süreçtir. Çocuk gelişimi ile ilgili olarak çoğu hipotez çocukların sonraki yaşamlarında meydana gelecek sorunların okul öncesi dönemde meydana geldiği ve sonraki dönemde gelişen sosyal, duygusal ve akademik performansın belirlenmesinde okul öncesi dönemin önemini vurgulamışlardır. Okul öncesi eğitim veren öğretmenlerin çocuklarla kurduğu olumlu ilişkilerin çocukların davranış problemlerinde azaltıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir (Yüksek Usta, 2014). Dil, öz-düzenleme gibi çocuğun sürekli devam eden adaptasyon süreçleri için önemli olan beceriler okul öncesi dönemde gelişim göstermektedir. Bu dönem içinde gelişen becerilerin güçlendirilmesi sosyal becerilerin temellerinin atılmasını sağlamaktadır (Gülay, 2009).

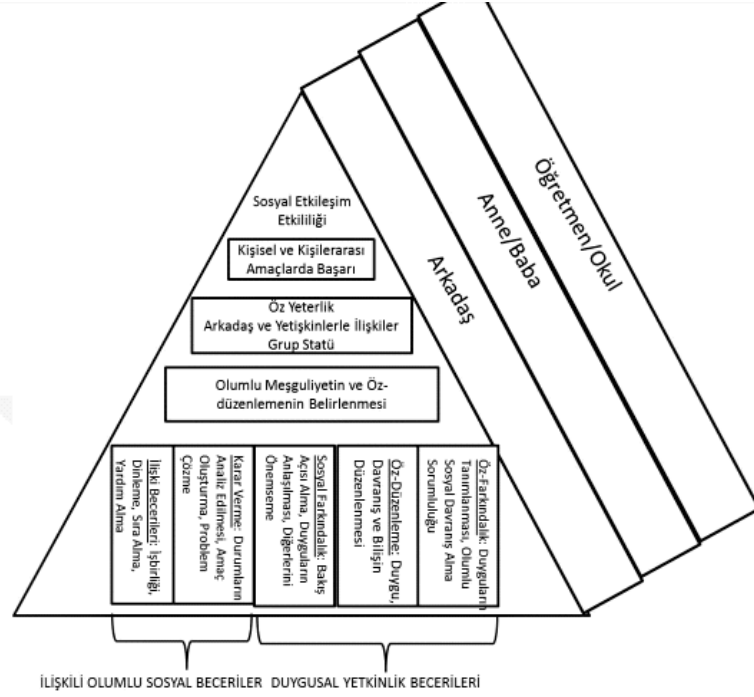
Çocuğun bütün gelişim durumlarının sağlıklı olarak devam edebilmesi içinsorunlu olarak ifade edilen davranışlarını kontrol etmesi ve bunları denetlemesi, aynı şekilde yaşıtları ve yetişkinler aracılığı ile toplumsal kabulünü olumlu yönde etkileyecek sosyal beceri davranışlarını yerine getirmesi gerekmektedir. Çocuklar genel olarak bütün yaşlarda mizaç ve davranış olarak birbirinden son derece farklıdır. Bu farklılık durumları erken çocukluktan itibaren, ailesi ve diğer insanlar tarafından fark edilmektedir. Bu dönem ele alındığı zaman bazı çocukların girişken davranışlar sergiledikleri görülürken, bazı çocuklar içe kapanık davranışlar sergiledikleri gözlemlenir; bazı çocuklar agresif davranış durumları sergilerken, bir grup çocuk nadir olarak depresif belirtiler gösterebilir; bazı çocuklar daha kolay öfkelenabiliyorken, diğerleri adaptasyon yetenekleri kuvvetli olan davranışlar sergilerler (Uzuner ve Gürsoy, 2010).

Sosyalleşmenin devam ettiği süreç içinde çocuğun sosyal becerilerinde çevre etkenlerinin

önemi oldukça büyüktür. Aynı şekilde çocuğun genel olarak mizaç yapısı da fazlasıyla önem taşımaktadır. Hayatın erken çocukluk döneminde meydana gelen, fizyolojik ve biyolojik gelişimlerle güçlü bağlantıları olan değişkenlik göstermeye duyarlı olmayan davranışsal ve duygusal niteliklere mizaç adı verilmektedir. Mizaç, erken çocukluk döneminde önemi yadsınamayacak kadar önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda erken çocukluk dönemi ile ilgili çok fazla gözleme dayalı araştırma olmasına rağmen, okul psikologları ve eğitimciler tarafından fazla dikkat edilmediği düşünülmekte, okul öncesi kurumlarda uygulanan analiz süreçlerinde seyrek olarak bulunduğu gözlemlenmektedir (Koçyiğit ve Kayılı, 2008).

Sosyal beceri durumlarının akademik başarı, uyum ve ruh sağlığı bakımından koruyucu etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmacılara göre günümüzde sosyal becerilerin ediniminde zaman, eğitim gibi daha fazla olanağa sahip olmalarına rağmen çocuklar hayatın zor şartlarını farketmeden bireyselleşerek büyümektedir. Çocukların çok fazla korumacı tutumla ve çok fazla yönlendirme yapılarak büyümüş olmaları onların kendilerini sınırlandırmalarına neden olmakta, özgüven sahibi birey olmalarına engel oluşturmaktadır (Özyürek ve Ceylan, 2014).

Dijital ve kültürel küreselleşme ile beraber hızlı şekilde değişim gösteren hayat şartlarının da çocukların sosyal beceri ediniminde etkili olduğu görülmektedir. Dijital bağımlılık, çocukları daha çok bireyselleştirmekte, paylaşma, yardımlaşma, işbirliği ve empati gibi kişilerarası sosyal becerilerinin azalmasına neden olmaktadır. Giderek artan dijitalleşme, dijital eşyaların ailedeki bireylerin sayısından fazla olması gibi sebeplerin yanında boşanma oranlarının yükselmesi, tek ebeveynli aile, çekirdek aile, annenin iş hayatında aktif rol alması ve bazı kültürel değerlerin olumsuz yönde değişikliğe uğraması da sosyal becerilerin ilk öğrenildiği yer olan aile yapısında farklılıklar meydana gelmekte ve bu durumun çocuklar üzerinde kalıcı izlere neden olduğu düşünülmektedir (Koçyiğit ve Kayılı, 2008).

Şekil 1. Sosyal beceri prizması (Denham ve Brown, 2010).

Denham ve Brown'un (2010) sosyal beceri prizmasının en üst kısmında sosyal beceri olarak, sosyal etkileşim etkililiği gözlemlenmektedir. Sosyal beceri yalnızca bireysel etkenlerden etkilenmemektedir. Çeşitli davranışlar neticesinde farklı insanların içinde yer aldığı sosyal çevreden alınan tepkilerle beraber oluşmaktadır. Prizmanın ortasında bulunan öz-yeterlilik, yetişkinlerle ve akranlarla yapılan ilişki durumları, grup statüsü gibi kendi içerisinde ve diğerleriyle ilgili hedeflerde başarı, sosyal beceri için gerekli olan niteliklerin bir kısmını oluşturmaktadır. Prizmanın en alt kısmında ise öz-farkındalık; duyguların tanımlanması, olumlu sosyal davranış alma sorumluluğu, öz düzenleme; duygu, davranış ve bilişin düzenlenmesi, sosyal farkındalık; bakış açısı alma, duyguların anlaşılması, diğerlerini önemseme, karar verme; durumların analiz edilmesi, amaç oluşturma, problem çözme, ilişki becerileri; işbirliği, dinleme, sıra alma, yardım istemeye ilişkin becerileri bulundurmaktadır. Bu beceriler ise eğitim kurumları, anne-baba ve arkadaşlarla ilişkilerin anlamlandırılmasında son derece etkilidir (Ekici, 2015). Sosyal beceri piramidinde de vurgulandığı üzere, çocuğun çevresindeki kişilerle kurduğu ilişkinin niteliği onun olumlu sosyal beceriler ve duygusal yetkinlik kazanıp geliştirmesinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Okula başlaması ile birlikte çocuğun zamanının büyük bir bölümünü birlikte geçirdiği öğretmenin çocukla nasıl bir ilişki kurduğunun, çocuğun akranlarıyla olumlu ilişkiler kurabilmesi için ona nasıl fırsatlar sunduğunun ve çocuğa sağlıklı sosyal ilişki kurma konusunda nasıl bir model olduğunun çocuğun sosyal gelişimi üzerinde belirleyici rol oynayacağı söylenebilir. Bu

nedenle bu araştırmada çocuğun retmeniyle kurduğu ilişki ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasının, öğretmenlerin bu konudaki öz yeterliliklerini gözden geçirmeleri ve kendilerini geliştirmeleri gereken noktaların belirlenmesi açısından alan yazına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Okul ncesi eğitimi öğretmenlerin çocuklarla kurdukları ilişki ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1. 2. 1. Problem Cümlesi

Okul ncesi eğitimi retmenlerinin çocuklarla kurdukları ilişki ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1. 2. 2. Alt Problemler

1. Okul ncesi eğitimi retmenlerinin çocuklarla kurdukları ilişkide, öğretmenin mesleki deneyim süresine göre anlamlı bir fark var mıdır?
2. Okul ncesi eğitimi retmenlerinin çocuklarla kurdukları ilişkide, öğretmenin öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
3. Okul ncesi eğitimi retmenlerinin çocuklarla kurdukları ilişkide, öğretmenin öğretmenlik statüsüne göre anlamlı bir fark var mıdır?
4. Okul ncesi eğitimi retmenlerinin çocuklarla kurdukları ilişkide, öğretmenin mezun olduğu bölüme göre anlamlı bir fark var mıdır?
5. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde yaşa göre anlamlı bir fark var mıdır?
6. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark var mıdır?
7. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde kardeş sayısına göre anlamlı bir fark var mıdır?
8. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde doğum sırasına göre anlamlı bir fark var mıdır?

9. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde anne öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
10. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
11. 48-72 aylık çocukların sosyal becerilerinde öğretmenin sosyal beceri eğitimine katılma durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?
12. Öğretmen çocuk ilişkisi ile çocukların sosyal becerileri arasında ilişki var mıdır?

1. 3. Araştırmanın Önemi

Sosyal beceriler, çocuğun dış dünya ile etkileşimi girdiği andan itibaren kazanması gereken becerilerdir. Bu beceriler ilk zamanlarda aileden model alınarak ve çevresinde oluşan durumlar taklit edilerek edinilirken ilerleyen zamanlarda, okul öncesi döneme gelindiğinde ağırlıklı olarak öğretmeni ve akran grupları tarafından kazandırılır. Öğretmen daha çok verici konumundadır ve rol model olarak karşımıza çıkar (Şahin Ası ve Ocak Karabay, 2017). Bu becerilerin kazandırılması, öğretmenin çocukla olumlu bir ilişki kurmasıyla gerçekleşir.

Öğretmen çocuk arasındaki ilişkinin niteliği çocuğun ilerleyen zamanlarda başta okul yaşamı olmak üzere hayatında kalıcı izler bırakır. Bu izler olumlu olabileceği gibi olumsuz sonuçlara da neden olabilmektedir. Örneğin; yetişkinlik döneminde, yardımlaşma, paylaşma, iş birliği yapma, çevresiyle iyi ilişkiler kurma gibi sosyal beceriler kazanmış kişiler toplumla uyum içerisinde yaşarken, bu becerilerden yoksun olan kişiler diğer insanlarla kurdukları ilişkilerde uyum sağlamayı başarmakta güçlük çeker (Çağdaş ve Seçer, 2006).

Çocukların okul öncesi dönemden başlayarak sosyal becerileri edinimi ve geliştirmeye başlaması, yetişkinlik döneminde kişiler arası ilişkilerinde başarılı olması için oldukça önemlidir. Olumlu yönde kazanılmış sosyal becerilerle birlikte bu gelişim bireyin hayatında etkili olduğu kadar, bireyin içinde yaşadığı toplumu da olumlu yönde etkiler (Aslan, 2008). Bu nedenle öğretmeni ile yakın ilişkiler kuran, daha az çatışma yaşayan ve daha az bağılılık gösteren çocuklar olumlu yönde kalıcı dönütler verirken, durumun tam aksi söz konusu olduğunda istenilmeyen dönütlerle (suça eğilim, okulda başarısızlık gibi) karşılaşmak mümkün olabilmektedir (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2003).

Yapılan bu çalışma ile okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal beceri düzeylerini etkileyen etmenlerin belirlenmesi, sosyal beceri düzeylerini olumsuz yönde etkileyen etmenler için de uygulanabilirliği yüksek çözüm önerilerine yer verilmesi düşünülmektedir. Öğretmenleri çocuklarla kurdukları ilişkinin çocukların sosyal becerileri ile ilişkisi olup olmadığı, varsa hangi düzeyde ilişkisi olduğunu belirlemek okul öncesi eğitimin niteliğini geliştirme açısından önem arz etmektedir.

1. 4. Sınırlılıklar

Araştırma; Kayseri’de 2015-2016 eğitim öğretim yılında, MEB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-72 aylık çocuklar, bu çocukların sosyal becerileri ve öğretmenler tarafından değerlendirilen öğretmen çocuk ilişkileri ile sınırlıdır.

Elde edilen veriler, kullanılan ölçeklerin ve oluşturulan kişisel bilgi formunun ölçtüğü kıstaslar ile sınırlıdır.

1. 5. Sayıtlar

Çalışmaya katılan öğretmenlerin, veri toplama araçlarını doğru ve içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.

1. 6. Tanımlar

Okul Öncesi Dönem: 48-72 aylık çocuklar

Sosyal Beceriler: başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri, duygularını yönetme becerileridir.

Öğretmen-Çocuk İlişki Ölçeği (Student-Teacher Relationship Scale [STRS]): Öğretmen çocuk arasındaki ilişkinin düzeyini göstermektedir.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği-Öğretmen Formu (OSBED): Çocukların sosyal becerileri öğretmen tarafından değerlendirilmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. Sosyal Beceri

Sosyal beceriler, çocukların birbirleriyle ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmek için bireyin toplumsal tarafını ortaya çıkaran, kişinin içinde yer aldığı ortama uygun davranabilme durumu ile kişinin topluma uyumunu sağlayan belirlenmiş fonksiyon ve görevleri yaparken gösterdikleri davranış şekli olarak ifade edilmektedir. Sosyal beceriler, sosyal alanlarda toplumsal değerler bakımından kişilerden beklenen davranışları kapsamaktadır. Bu sebeple sosyal beceriler, kişinin kendisine yüklenen sorumluluk ve beklentileri yerine getirebilmesi için pozitif sosyal dönütler elde etmesini sağlayan öğrenilmiş davranış biçimleri olarak tanımlanabilir (Ahmetoğlu, 2011).

Sosyal beceriler, kişiler arası ilişki durumlarında sosyal bilgiyi alabilme, çözümleme ile uygun tepki verme ve sosyal ortamın ihtiyacına göre değişebilen aynı şekilde gözlenebilen ve gözlenemeyen öğrenebilir davranışları kapsamaktadır. Pozitif sosyal etkileşim durumlarının başlaması ve sürdürülebilmesi için kişiler arası ilişkilerde, bireyin kendisi ile kendi dışındaki bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlama yolunda sağlıklı ve doyurucu ilişkiler kurulmasına olanak sağlayan becerilerdir (Yiğit, Doğan ve Uğurlu, 2013).

Sosyal beceriler ifadesi incelendiğinde özellik olarak son derece fazla tanımlamaların yapıldığı gözlemlenmektedir. Sosyal becerilerin birçok alanda çalışma konusu bulunmaktadır. Bu durumun oluşmasındaki nedenin, çok geniş bir yelpazeye sahip olması olarak düşünülmektedir. Bu tanımlarda belirli değişikliklerin olmasının nedeni sosyal becerilerin çeşidinde, farklı disiplinler ile ilişkili farklı kavramların bulunmasının etkisi son derece önemlidir. Bu nedenle, sosyal beceriyi etki altına alınan değişkenlerin özelliğsel çokluğunun olması ve farklı disiplin alanlarında çalışılması sebebiyle her disiplinin kendi işlevsel yaklaşımındaki farklılıktan kaynaklanmasının yanında sosyal becerilerin farklı değişkenlerden (kişilik, zeka gibi) hızlı bir şekilde etkilenmesi sebebiyle sosyal beceriler denildiği zaman farklı tanımların yapılması muhtemel gözükmemektedir. Bu tanımlar genel olarak sosyal becerilerin çalışma alanlarını ifade etmektedir (Colwell ve Lindsey, 2003).

2. 2. Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Beceriler ve Desteklenmesi

Okul öncesi dönem, sosyal becerilerin kazanılmasında büyük bir önem taşımaktadır. Hayat boyunca devamlılık gösteren sosyal gelişim kapsamında sosyal becerilerin öğrenilmesi durumunun, çocukların sosyal becerilerini geliştirmesinin yanında akademik bakımdan da istenilen seviyede ve üretici kişiler olmalarına ortam hazırladığı görülmektedir (Yurt, Ömeroğlu, Büyüköztürk ve Karayol, 2014).

Beceri, bir hedefe yönelik bilinçli bir şekilde tekrarı yapılabilen davranışlar grubu olarak ifade edilmektedir. Sosyal beceri durumları ise, çocuğun sosyal isteklerini yerine getirebilmek için başvurmuş olduğu, hedefe yönelten özel yollar serisidir. Sosyal beceriler, insanlar arasında iyi ilişkilerin temelini meydana getirmektedir. Bu beceriler; çocuğun akranları aracılığı ile kabul görme düzeyini yükselttiği gibi akran ilişkilerine hâkim olabilme, duygularını başarıyla yönetebilme, yakınlık kurma, empatik yaklaşma ve iyi bir takım üyesi olma niteliklerini kapsamaktadır. Öğrenilmiş davranışlar şeklinde irdelenmiş olan sosyal becerilerle ilgili olarak literatür taramasında oldukça fazla çalışma bulunmaktadır. Beceri değerlendirmelerine göre sosyal beceriler, etkileşimi başlatabilme, devam ettirme ve sonlandırmayla ilgili olan beceriler, çatışma durumları ile mücadele etme, sorunları çözme ve atılganlıkla ilgili beceriler şeklinde sınıflandırılmıştır. Araştırmacılara göre sosyal beceriler, mimikleri, ses tonunu, sözel ifadeleri, yüz ifadelerini, beden duruşu ve hareketleri gibi sözel olmayan davranışları kapsar. Bu tür davranışlar, akranlarla ve yetişkinlerle kurulan ilişkilerin neticesinde meydana gelmektedir (Uysal ve Balkan, 2015).

Sosyal becerilerin genellikle sözel ve sözel olmayan biçiminde ikiye ayrıldığı diğer bir ifade de, sözel olmayan ögeler; bedensel duruş, jestler ve beden hareketleri, fiziksel yakınlık, dokunma, göz kontağı kurma, gülümseme, yüz ifadesi olarak sözel ögeler ise; konuşma ve sesin özelliği, sesin az veya çok olması, konuşmanın açıklığı şeklinde tanımlaması yapılmıştır. Araştırmacılara göre sosyal beceriler, kişiler arası iletişim için gereken becerileri içeren uyum sağlayıcı davranış biçimleridir ve diğer insanlarla iletişim kurabilmek için gereken duyguları açıklama, tanımlama, oyun kurabilme ve başka kişilerden yardım isteme ve yardım etme davranışları bütünüdür (Saltalı, 2013). Sosyal beceriler çoğunlukla empati becerisine dayanmaktadır ve sağlıklı ilişkilerin temelini oluşturmaktadır. Çocuklar genel olarak takdir ettikleri, saygı duydukları kişileri kendilerine model alır, onlara özenir ve davranışlarını örnek almaktadır. Bu, sosyalleşme süreci, rol öğrenme bakımından son derece önemlidir. Davranışçı kuramcılar için sosyal davranışlar, herhangi bir davranışın

öğrenilmesi ve bir müddet pekiştirilmesi neticesinde meydana gelir. Eğer davranışlar ödüllendirilip pekiştirilirse tekrarlanır, istenmeyen davranışlar ise pekiştirilmediği takdirde ortadan kalkar. Bilişsel yaklaşıma göre, sosyal becerileri öğrenmede bireyin zihinsel kapasitesi ve sosyal çevresi etkilidir. Kişinin yeni bir bilgiyi öğrenmesi için, öğrenme işinde aktif olarak yer alması katılması yani gelen uyarıcıları seçmesi, anlamlı hale getirebilmesi ve en uygun tepkiyi vermesi gerekmektedir (Howie, Lukacs, Pastor, Reuben ve Mendola, 2010).

Sosyal beceriler, yaşamın ilk zamanlarından başlayarak desteklenmelidir. Bu sebeple okul öncesi dönemde çocuğa sosyal becerilerin ve sosyal duygusal davranışların kazandırılmasında anne-baba ve öğretmene önemli görevler düşmektedir. Okul öncesi eğitim programında bulunan çeşitli etkinliklerle ve kullanılan tekniklerle, çocuklara sosyal beceriler kazandırılabilir. Çocukların okul öncesi eğitim aldıkları süre arttıkça sorun çözme ve sosyal becerilerinde artış gözlenmiştir (Leung, 2010).

2. 3. Sosyal Becerilerin Özellikleri, Boyutları, Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi

i) Sosyal becerilerin özellikleri

Sosyal beceri konusu ele alındığında bazı ortak özellikler belirlenmiştir. Bu ortak özellikler aşağıda yedi madde olarak ifade edilmiştir. Bu duruma göre sosyal beceri;

1. Öğrenme yolu ile kazanılmaktadır.
2. Sözel ve sözel olmayan davranışlardan meydana gelmektedir.
3. İletişim konusunu içermektedir.
4. Sosyal ödüllerle becerilerin etkililiği yükseltilmektedir.
5. Kişinin çevreyle etkileşimi neticesinde meydana gelmektedir.
6. Bu beceri noksanlıkları belirlenebilmektedir.
7. Eğitim kurumlarında beceriler eğitim ile geliştirilebilmektedir (Pekdoğan, 2016).

Bazı araştırmacılara göre sosyal beceri konusundan yola çıkarak, sosyal beceriye ait dört özellik bulunmaktadır;

1. Sosyal alanda kabul edilen öğrenilmiş davranış gruplarıdır.
2. Çevreyi etki altına alan, amaca yönelik davranıştır.

3. Durum gerektirdiğinde sosyal içeriğe göre değişkenlik gösteren davranışlardır.
4. Belirli gözlenen ve gözlenemeyen davranışları kapsamaktadır (Karaca, Gündüz ve Aral, 2011).

ii) Sosyal becerilerin boyutları

Araştırmacılar, sosyal beceri boyutlarını genel olarak sınıflandırmak için çocuk ve ergenlerle yapılan çalışmaları meta analiz araştırmalar neticesinde beş boyut şeklinde tespit etmişlerdir. Sosyal beceri boyutları ve akabinde gelişen boyutlar;

1. Çocuğun yaşıtları ile olan ilişki becerileri; arkadaşlarına karşı hoşgörülü olabilme, arkadaşlarıyla olan yardım becerisinin gelişmesi, kurduğu oyunlara arkadaşlarını davet etme ya da oyunlara dahil olabilme, yaşıtları ile tartışabilme ve iletişim kurabilme becerisi, yaşıtlarının fikirlerini sorma, akranlarınca aktivitelerde aranan isim olma, sahip olduğu yetenek ve becerilere akranlarının hayran olması, akranları ile iletişimi başlatma ve iletişime dahil olma becerisine sahip olma, akranlarının duygularına (empati, sempati) duyarlı olma, iyi liderlik becerilerine sahip olma, akranlarla yaptığı aktivitelerde liderlik rolünü üstlenme, kolay arkadaş edinme, birden fazla arkadaşının olması, espri anlayışına sahip olma ve akranlarıyla gülebilmek.
2. Kendini yönetme becerileri; öfke kontrolünü sağlaması, kurallara uygun şekilde hareket edebilme, kavga durumlarında uzlaşabilme, eleştiriye açık olma, yaşıtlarının alay etmesine kontrollü tepki verme, birçok konuda yaşıtları ile ortak çalışabilme.
3. Akademik beceriler; bağımsız olarak çalışma, bağımsız olarak görevini tamamlama, kendisine verilen görevleri yerine getirme, öğretmenin yönergelerini dinleme ve uygun bir şekilde yerine getirme, boş zamanını etkin kullanma, ihtiyaç duyduğunda etkin olarak yardım isteme.
4. Uyma becerileri; yönergeleri yerine getirebilme, kurallara uyup sağlama, boş zamanlarını değerlendirme, oyuncakları ve eşyalarını paylaşabilme, eleştirileri uygun cevaplama, görevleri tamamlama, eşyalarını düzenleyebilme.
5. Girişimcilik becerileri; kişiler arası iletişim kurabilme, iltifat edebilme ve kendisine söylenen iltifat sözlerini kabul etme, yaşıtlarıyla oyun oynayabilme, hobi edinebilme, arkadaş olabilme yeteneğinin olması, kendine uygun olmayan durumları sorgulama, başka insanlarla tanışabilme, özgüven sahibi olma, duygu durumlarını açıkça ifade edebilme, devam eden etkinliklere katılım gösterme (Özbey, 2013).

iii) Sosyal becerilerin sınıflandırılması

Sosyal becerileri sınıflandırabilmek için sosyal beceri ile ilgili yapılan araştırmalar meta analiz tekniği ile analiz edilerek beş bölümde sınıflandırılmıştır. Bu maddeler; yaşıtlarıyla ilişkili beceri durumları, akademik beceri durumları, kendini kontrol altına alma ve kendini yönetme becerileri, adaptasyon ve girişim becerileridir.

- Çocukların yaşıtlarıyla ilişkili beceri durumlarında; arkadaşlarını oyuna çağırma, arkadaşlık edinme, konuşabilme, konuşmayı sürdürüebilme, tartışmalara katılım gösterme gibi arkadaşlığı olumlu yönde geliştirmeye yönelik sosyal beceriler bulunmaktadır.
- Akademik beceriler basamağında; bağımsız şekilde çalışma, akademik araştırmalara katılma ve boş zamanını değerlendirme becerileri bulunmaktadır.
- Kontrol kabiliyeti ve kendini yönetebilme becerileri basamağında; kızgınlığını kontrol altında tutma, kurallara uyum gösterme ve eleştiriye açık olma gibi kişinin kendisiyle barışık olmasını sağlayan beceriler yer almaktadır.
- Adaptasyon basamağında; yardımlaşma, sorumluluklarını yerine getirme, kurallara uygun davranma süreçleri vardır.
- Girişimcilik becerileri kategorisiyle ilgili olarak; kurdukları oyuna akranlarını çağırma, kendinin farkında olma, duygularını sözlü olarak yansıtmaya gibi başka kişilerle iletişim kurmayı sağlayan beceriler yer almaktadır (Özyürek vd., 2014).

iv) Sosyal becerilerin değerlendirilmesi

Okul öncesi eğitim sürecinde, çocukların kazanmaları gereken temel hayat becerileri arasında bulunan sosyal becerilerin kazandırılması, belirlenen zaman aralığında planlı öğretim uygulamaları ile yapılmaya çalışılırken diğer taraftan bu becerilerin ne şekilde etkili olduğuna yönelik analiz yapmak da son derece önemlidir. Sosyal becerilerin tanımlaması yapılırken bile karmaşık ve çok disiplinli bir yapıdan meydana gelmesi sebebiyle değerlendirmesinin de bu durumdan yola çıkarak farklı şekillerde ele alınarak yapılması söz konusu olmaktadır (Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı, 2014).

Farklı kaynaklardan veriler toplamayı hedeflerken, formal (standart hale gelmiş ölçekler) ve informal (davranış gözlemleri, davranış düzeyi belirleme ölçekleri, sosyometri ve kendini

analiz yöntemleri) tekniklerden faydalanılmaktadır. Sosyal becerilerin analizi ile ilgili olarak; doğrudan davranış gözlemi, dereceleme ölçekleri, kendi kendini değerlendirme ve sosyometri gibi çok fazla yöntem kullanıldığı rapor edilmiştir. Sosyal becerilerin değerlendirilmesi genel itibariyle çocuğun kendini tanıtabilmesi, akranları ve diğer kişilerle ilişkisi, öfke kontrolü gibi daha öncede sözü edilen birçok parametreye bakılarak belirlenmektedir (Seven ve Yoldaş, 2007).

Sosyal becerilerin analiz edilmesi noktasında kullanılan yöntemlerle ilgili farklı iki görüşten söz etmek mümkündür. Birinci görüş, sosyal beceriyle ilgili olarak ölçme tekniğinin çocukların kendilerinin yapabileceği yönünde olan bir görüştür. Diğer görüş ise, sosyal beceri ölçme yöntemini çocuğun kendisinden başka kişilerin de (akranları, ailesi veya öğretmeni) yapmasının objektif neticeler verdiği yönündedir (Gülay, 2009).

2. 4. Sosyal Beceri Gelişimini Etkileyen Faktörler

a) Aile

Çocuğun sosyalleşme zaman aralığının ilk yaşandığı dönem okul öncesi dönemdir. Çocuk ilk öğrenimini aile içinde gerçekleştirir. Okul öncesi dönemde ailenin davranış biçimleri oldukça önemlidir, ailede sevgi ortamının oluşturulması, çocuğa değer verildiğinin hissettirilmesi ve sosyal becerilerini geliştirme noktasında ebeveynlerin onun için rol model olması çocuğun sosyal becerilerinin pozitif yönde gelişmesini sağlayan en önemli etkenlerdir. Ailelerin sosyal becerilerle ilgili olarak çocuklarına doğrudan ve dolaylı bir şekilde etkileri söz konusudur. Çocuk yetiştirme konusunda disiplin, örnek olma, bağlanma şekilleri gibi etkenler çocukların sosyal becerileri geliştirmeleri noktasında doğrudan etkili olmaktadır. Ailelerin çocuklarını sosyal alanlarda bir araya getirme olanakları da çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesi konusunda dolaylı bir etkisiye sahiptir. Genellikle ebeveyn davranışlarının uyumlu, güven verici, kararlı, sevgi dolu olmasına dayalı gerçekleşmesi, çocukların her konuda olduğu gibi sosyal becerilerini daha kolay geliştirmeleri bakımından olumlu yönde etkili olmaktadır (Tolan ve Duy, 2015).

b) Akran ilişkileri

Çocuğun çevresiyle etkileşime girdiği andan itibaren, çevresindeki dünyayı tanıması ve ilerleyen zamanlarda yaşlıları ile diyaloga girmesi oyun yolu ile olmaktadır. Okul öncesi

dönemde oyun, çocukların bütün gelişim alanlarını uyaran ve duygularını kontrol altına alıp ifade etmesini sağlayan bir etkidir. Oyun genel olarak çocukların bilişsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini olumlu yönde etkilemekte ve yeni bilgiler edinmesini kolaylaştırmaktadır. Çocuk oyun ile eğlenirken aynı zamanda sosyal beceriler kazanmaktadır (Brown, Odom ve McConnell, 2008).

Oyun, çocuklar için pozitif yönde sosyal etkileşimlerin desteklendiği etkinliklerdir. Çocuklar oyun oynarken kendi duygularının farkına varırken, etkileşimde bulunduğu kişilerin duygularının da farkına varır. Toplumla ilgili kuralları ve bu kuralların gerektirdiği durumları uygulayarak öğrenir ve topluma adaptasyon sürecinde oyunun etkisi oldukça fazladır. Oyun ile iş birliğini, yardımlaşmayı öğrenir ve liderlik becerilerini kazanır. Aynı zamanda oyunlar akranlarla iletişim kurma olanağını artırmakta ve akran ilişkilerini geliştirmektedir (Gülay ve Akman, 2009).

c) Sosyal çevre

Çocuk, ilk sosyal davranışları ve becerileri ailede kazanmakla beraber bu davranış ve becerilerin gelişimi, çocuğun sosyal çevresi ve bu çevreyle olan etkileşimi ile meydana gelir. Her kültür seviyesinin hatta her ailenin farklı kültürel yargıları, özgün toplumsal kuralları bulunmaktadır. Bu kurallar gereğince sosyal öğrenme modeli ile beraber bebeklikten itibaren öğrenme gerçekleşir ve belli davranış kalıpları biçiminde hayatımıza nüfus eder. Davranış kalıplarını meydana getiren ve onu geliştiren, çocuğun sosyalleşme süreci kapsamında çevreye adaptasyon yeteneği ve kabul edilebilir davranış biçimleri sergileme durumu ile ölçülmektedir (Yurt vd., 2014).

d) Okul ve öğretmen

Okul öncesi eğitim kurumları, çocuğun aileden sonra sosyal becerileri edinebileceği ilk yer olarak ifade edilir. Burada öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Öncelikle çocuk ve öğretmen arasında sağlıklı bir iletişimin olması gerekmektedir. Çocuklar, okul öncesi eğitim kurumlarında hem öğretmen hem de akranlarıyla iletişim halinde öğrenme etkinliklerini gerçekleştirerek sosyal becerileri edinmektedir. Sağlıklı bir eğitimin verilebilmesi ve başarının elde edilebilmesi için öğretmenle çocuk arasında sevgiye dayalı bir güven ilişkisi oldukça önemlidir. Bunun yanında çocuğun kolay ve kontrollü biçimde sosyalleşebilmesi için aileyi de içine alan programlar uygulanmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilgili

olarak sağlıklı sosyalleşmenin olabilmesi için çocukların kendilerini rahat hissettikleri bir alan ve gerekli ihtiyaçlarını kendilerinin gidermelerine yardımcı olacak çevre koşullarının sağlanması gerekmektedir (Yoleri ve Tanış, 2014).

2. 5. Öğretmen-Çocuk İlişkisi

Öğretmen ve çocukların ilişki durumu, sosyal becerilerin kazanıldırılmasında önemli etkenlerdendir. Öğretmen, sosyal becerilerin kazanılması noktasında iyi bir rol model ve rehberdir. Sosyal becerilerin sağlıklı bir şekilde çocuğa aktarılması için öğretmenlerin, öğrencilerini dikkatle gözlemlemesi, düzenli aralıklarla gelişimini takip etmesi ve onları tanınması gerekmektedir. Her çocuğun mizaç yapısı ve olaylara verdiği tepkiler farklıdır ve öğretmenin, çocuğun öğrenme zaman aralığına öncelikle sosyal ilişkiler bağlamında yaklaşması, aynı zamanda öğrencilerin okulda demokratik davranış ve tecrübeler yaşamalarına olanak sağlaması gerekmektedir (Yoleri vd., 2014).

Öğretmen çocuk ilişki durumlarında, yakınlık ve duygusallık ağırlıklı bir ilişki gözlemlenirken, bazılarında çatışma ve gerilime dayalı bir ilişki gözlemlenmektedir. Okula ilk başlanan dönemde çocukların okul ile ilgili pozitif tutum içinde olması son derece önem teşkil etmektedir. Okul öncesi dönemde okula karşı geliştirilen pozitif yöndeki duygu durumları çocuğun başta ilkökul olmak üzere sonraki okul yaşamına da olumlu yönde etki etmektedir. Öğretmenler ile herhangi bir konuda karşılaşılan çatışma, gerileyen pro-sosyal davranışın ve akranlara yönelik saldırgan davranışların belirleyicisi olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Öğretmen çocuk ilişki durumunun kalitesi, çocukların sınıf kapsamındaki sosyal rollerinin bir belirleyicisi şeklinde görev almaktadır. Öğretmenlerin çocukların ihtiyaçlarına duyarlılık gösterdikleri ilişkiler çocukların sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimlerine katkıda bulunur. Negatif öğretmen çocuk ilişkisi çocukların davranış sorunları sergilemelerine sebep olmakta ve öğretmenler zamanın çoğunu problem davranışlara çözüm için araştırma yapmak için harcamaktadır (Pianta ve Stuhlman, 2004).

2. 6. Öğretmen Çocuk İlişkisinin Sosyal Beceri Üzerindeki Etkisi

Çocuğun mizaç özellikleri, öğretmenin çocuklara karşı davranışı ve çocukların sınıf içi davranışları arasında sıkı bir bağlantı söz konusudur. Sevgi dolu ve ilgili davranan öğretmenin sınıfındaki çocuklara olan davranışları ile sinirli ve uzak bir öğretmenin çocuklara karşı davranışları farklılık göstermektedir. Negatif öğretmen davranışları çocuklarda pozitif davranışlar meydana getirmeyeceği gibi başka negatif davranışların

meydana gelmesine sebep olabilmektedir. Öğretmen çocuk ilişkisi, öğretmen ve çocuk arasındaki ilişkinin değerlendirmesi ve öğretmen çocuk arasındaki ilişkinin olumlu ya da olumsuz yönde gelişmesi olarak tanımlanabilmektedir. Her iki durumda da öğretmen çocuk ilişkisi, yakınlık, güvenme ve çatışma boyutlarından meydana gelmektedir (Saltalı, 2013).

Öğretmen çocuk ilişkisindeki bağlı olma durumu, çocuğun öğretmeni ile fiziksel yakınlık kurma, yardım ve negatif duygusal etkileşim arayışlarını kapsamaktadır. Çocuk öğretmenden ayrılmaya karşı kontrolsüz bir tepki göstermekte ve ihtiyacı olmadığı halde yardım istemektedir. Çatışma öğretmen çocuk arasındaki uyumlu olmama durumu ve anlaşamama olarak tanımlanabilir. Öğretmen çocuk arasındaki çatışma konusunda çocuk öğretmeni ile anlaşmakta zorluk yaşar ve çocuk öğretmeninden uzaklaşıp sahip olduğu güven duygusunu kaybeder. Çatışma çocuğun öğretmeni ile olumsuz algılanan davranışlarını, duygusal anlamdaki olumsuz etkileşimlerini, davranışların etkili biçimde yönetilememesini kapsamaktadır (Uzuner ve Gürsoy, 2010).

Güven duygusunun olduğu öğretmen çocuk ilişkisinde çocuklar, çatışma ve bağımlılığın olduğu öğretmen çocuk ilişkisinden daha az davranış sorunları meydana getirmekte, sosyal ilişkiler konusunda daha olumlu dönütler vermekte, sosyal sorunları daha etkili çözebilmekte, okulu daha fazla sevmekte, daha iyi akademik performans sergilemektedir. Genellikle okul öncesi dönemdeki yakın öğretmen çocuk ilişkilerinin, çocukların pozitif davranışsal, sosyal ve akademik niteliklerinde makro seviyede bulunan program politikası ve sınıf ortamının kalite durumundan daha fazla yordayıcı etkisi bulunmaktadır. Problemlili ve bağımlı öğretmen çocuk ilişkilerinin, olumsuz davranışlar ve sosyal ilişkiler, akademik başarısızlık ve okula karşı antipati kazanma ile ilişkili olduğu söylenilebilir (Karaca vd., 2011).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; okul öncesi dönemde sosyal beceriler ve öğrenci öğretmen ilişkisi konularında gerçekleştirilen, ulusal alan yazında yer alan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

3. 1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler ile İlgili Araştırmalar

Ulusal alan yazın incelendiğinde, okul öncesi dönemde sosyal beceriler ile ilgili gerçekleştirilmiş çok sayıda araştırma karşımıza çıkmaktadır.

İlgın (2018) 60-72 aylık okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal beceri düzeyleri ve sosyal değer kazanımları ile ailelerinin sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı çalışmasında çocukların sorumluluk değeri kazanımı arttıkça duygularını yönetme becerilerinin azaldığı, saygı değeri kazanımı arttıkça sosyal beceri düzeylerinin arttığı, duygularını yönetme becerileri arttıkça işbirliği becerilerinin de arttığı sonucuna varılmıştır.

Keçecioğlu (2015) MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı ve Montessori eğitim yaklaşımına göre eğitim alan çocukların sosyal becerilerini incelediği çalışmasında, çocukların iletişim becerileri MEB programı alan çocukların lehine bulunmuştur. Problem davranışların Montessori eğitim alan çocuklarda daha az görüldüğü saptanmıştır. Kızların sosyal becerilerinin erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu, davranış problemlerinde ise tam tersi bir durumla karşılaşıldığı görülmüştür. Sosyal becerilerin ebeveyn yaşından etkilenmediği görülmüştür. MEB programında ebeveynlerin öğrenim durumu yükseldikçe sosyal becerilerin arttığı, davranış problemlerinin azaldığı saptanmıştır. Montessori yaklaşımına göre eğitim alan çocukların annelerinin eğitim durumunun yükseldikçe kendini ifade etme ve özenetim becerilerinin arttığı, davranış problemlerinde azalma olduğu görülmektedir. Sosyal beceriler, MEB programında kendini ifade edebilme becerisi gelir düzeyi ile ters orantılıyken, Montessori yaklaşımında aile gelir düzeyinin artışı sosyal beceriler ile doğru orantılıdır. Gelir düzeyinin ise her iki eğitimde davranış problemleri üzerinde etkisi olmadığı

görülmüştür. Okul öncesi eğitim alma süresi, sosyal beceri düzeyini MEB programında olumlu etkilemiş, Montessori yaklaşımı etkilememiştir. Her iki eğitimde iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitime devam eden çocukların davranış problemlerinin bir yıl devam eden çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kardeş sayısının sosyal becerilerde ve davranış sorunlarında etkili olmadığı görülmüştür.

Özyürek, Begde ve Yavuz (2014) çalışmalarında kurum çalışanları ile aile bireyleri arasındaki sosyal etkileşimlerinin, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların sosyal beceri düzeylerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda; sosyal becerileri yeterli olan çocukların çocuk-ebeveyn, çocuk-okul personeli, ebeveyn-okul personeli sözel ve davranışsal etkileşimlerinin, sosyal becerileri yaşatlarından geri olan çocuklara göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Turan (2013) çocukların okul öncesi eğitimi almış olma durumu ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışması sonucunda, okul öncesi eğitimi alma durumuna göre sosyal beceri ve matematik yeteneğinde cinsiyetin etkili olmadığı gözlenmiş, sosyal becerilerinin bazı alt boyutlarının okul öncesi eğitim alan çocuklar üzerinde etkili olduğunu bulmuştur.

Özdemir (2012) okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Çocukların sosyal becerilerine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, cinsiyetin sosyal beceriler toplam ve alt boyutu (sosyal etkileşim, sosyal işbirliği, sosyal bağımsızlık) puanlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığı öte yandan çocukların devam ettiği kurum türünün ise sosyal işbirliği alt boyutu puanları dışında sosyal beceri toplam ve alt boyutu puanlarında anlamlı bir farklılık yarattığı görülmüştür. Buna göre; resmi kuruma devam eden çocukların sosyal beceri toplam puanlarının özel kuruma devam eden çocuklardan, özel kuruma devam eden çocukların sosyal etkileşim ve sosyal bağımsızlık alt boyutu puanlarının ise resmi kuruma devam eden çocukların puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Arda (2011) geliştirdiği programın anasınıfına devam eden altı yaşındaki çocukların sosyal - duygusal ve problem çözme becerileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda, programın deney grubundaki çocukların dikkat/konsantrasyon becerilerini ve sosyal duygusal yeterliliklerinde anlamlı düzeyde pozitif yönde, saldırganlık/yıkıcı davranışlarında anlamlı düzeyde negatif yönde etkili olduğu görülmüştür. Çocukların sınıf kurallarına uyumu, iletişim, işbirliği ve problem çözme becerilerinde;

öğretmenlerin, disiplin, duygusal destek, sosyal farkındalık, problemleri önleme ve problem çözme becerilerinde deney grubu lehine sonuçlara ulaşılmıştır.

Bilek (2011) okul öncesi dönemdeki çocukların evdeki ve okuldaki sosyal becerilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, okul öncesi dönem çocuklarının ev ve okul ortamındaki sosyal işbirliği puanlarının, sosyal ifade alt boyutu puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuğun evdeki ve okuldaki sosyal becerilerinde cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve babanın birlikte ya da ayrı yaşama durumları, annenin ve babanın yaşı, annenin ve babanın öğrenim durumu, annenin ve babanın mesleği gibi değişkenler farklılık yaratmamıştır. Öte yandan, alt sosyo-ekonomik düzeyde olan ailelerin çocukların okul ortamındaki sosyal beceri düzeylerinin, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde olan ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Eti (2010) okul öncesi eğitime devam eden çocuklara uygulanan drama etkinliklerinin sosyal becerileri üzerine etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Deney grubuna, ilişkiyi başlatma ve sürdürme sosyal becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanan 22 yaratıcı drama etkinliği uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, deney grubundaki çocukların drama etkinliklerinde edindikleri sosyal beceri davranışlarını sınıf ortamında sergiledikleri, popüler çocuk sayısının arttığı ve reddedilen çocuk sayısını azaldığı, velilerin çocuklarında olumlu yönde sosyal gelişim gösterdiklerini belirttikleri görülmüştür.

Gol Ma Ot ve Jarus (2005) 5 ile 8 yaş aralığında hiperaktivite bozukluğu olmayan 24 çocuğun günlük yaşam becerileri ile sosyal beceri eğitimi verilen dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan 27 çocuk karşılaştırılarak sosyal beceri eğitiminin etkisi incelenmiş ve çocukların performansı Primeau ve Ferguson (1999) tarafından geliştirilen Assesment of Motor and Process Skills ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, ilk olarak örnekleme oluşturan bütün çocuklara uygulanan değerlendirme puanları dikkate alındığında dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocukların puanları düşükken, 10 oturum sonrası aldıkları sosyal beceri eğitimi sonunda ilerleme kaydederek hiperaktivite bozukluğu olmayan çocuklarla aralarındaki farkı azalttıkları ortaya çıkmıştır.

İkiz çocuklarda sosyal beceri ve sosyal becerinin arkadaşlık kurma üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan Laffey, Ardley ve Torpe (2005), örneklem grubunda 3-6 yaş aralığında aynı cinsiyette 25 ikiz çocuk, karşı cinsiyetten 36 ikiz çocuk ve karşılaştırma amacıyla 85 tek çocuk yer almıştır. Sosyal beceri ve problem davranış düzeylerini belirlemek amacıyla Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (Preschool and Kindergarten Behavior Scales-PKBS-2) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ikizlerin sosyal becerileri ve

arkadaşlık ilişkilerine yönelik aldıkları puanların tek çocuklardan düşük olduğu görülmüş, aynı cinsiyet ve farklı cinsiyete sahip ikizler arasında ise sosyal beceri ve arkadaşlık ilişkilerinde önemli bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. 2. Okul Öncesi Dönemde Öğretmen Çocuk İlişkisi ile İlgili Araştırmalar

Alan yazın incelendiğinde, okul öncesi dönemde öğretmen çocuk ilişkisi ile ilgili gerçekleştirilmiş çok sayıda araştırma karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmalarda öğretmen çocuk ilişkisinin, çocuklara ve öğretmenlere ait çeşitli demografik özellikler ile çocukların beceri ve yeterlilikleri ile arasındaki ilişki ele alınarak incelendiği görülmüştür.

Yılmaz Genç (2016) çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocukların ve öğretmenlerin, öğretmen-çocuk ilişkisine yönelik karşılıklı algılarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen ve çocuğun aralarındaki ilişkiye bakış açısının karşılıklı olarak birbirinden bağımsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine bakıldığında ise öğretmenlerin erkek çocuklarla ilişkilerini daha çatışmalı, kız çocuklarla ilişkilerini daha yakın ve bağımlı algıladıkları görülmüştür. Öğretmenin mesleki deneyimi ve çocuğun yaşının etkili olmadığı görülürken öğretmenin eğitim durumu ele alındığında meslek lisesi mezunu öğretmenlerin çocuklarla daha yakın ilişkiler kurduğunu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Öğretmenleri tarafından bağımlılık puanları değerlendirilen çocuklarda, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların, anasınıfına devam eden çocuklardan daha düşük puan aldıkları görülmüştür.

Ogelman, Seçer, Gündoğan, Bademci (2015) 68-72 aylık okul öncesine ve ilkokula devam eden çocukların öğretmenleriyle ilişkilerinin ve okula olan uyumlarının karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Çalışma sonunda işbirlikli katılım, kendi kendini yönetme, okuldan kaçınma, okul sevme gibi okula uyum değişkenlerinde anlamlı bir farklılık görülmezken öğretmenle olan ilişki açısından değerlendirildiğinde iki grup arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu saptanmış ve öğretmene yakınlık, bağımlılık ve genel anlamda ilişki açısından değerlendirme yapıldığında anasınıfına giden çocukların 1.sınıfa giden çocuklara göre daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Öğretmenle çatışma değişkeninde ise 1.sınıfa giden grup okul öncesi dönemde olan çocuklara göre daha yüksek puan almıştır.

Güler Yıldız, Ertürk Kara, Fındık Tanrıbuyurdu ve Gönen (2014) okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerisinin öğretmen çocuk etkileşiminin niteliğine göre incelemiştir. Çalışma grubu için Ankara merkez ilçelerinde rastgele örnekleme ile belirlenen

30 sınıf, Sınıf Değerlendirme Puanlama Aracı (SDPA) ile değerlendirilmiş ve etkileşimin düşük ve yüksek olduğu 4 sınıf seçilmiştir. Ölçme aracı olarak kullanılan Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) ile toplam 80 çocuk değerlendirilmiş, çalışma sonucunda öğretmen çocuk arasındaki etkileşimin yürütücü işlev becerilerinde anlamlı bir farklılık oluşturduğu, sosyal uyum ve hazzı erteleme becerilerinde anlamlı bir etki yaratmadığı belirlenmiştir.

Demirkaya (2013) kaynaştırma uygulamalarının yürütüldüğü anasınıfına devam eden özel gereksinimi olan ve özel gereksinimi olmayan çocukların, öğretmenleriyle olan ilişkilerini ayrıntılı olarak incelemiştir. Araştırma sonucunda, özel gereksinimi olan çocukların özel gereksinimi olmayan çocuklara göre öğretmenleriyle daha fazla çatışma yaşayıp daha az yakın ilişki yaşadıkları görülmüştür. Öğretmen-çocuk ilişkisini yordayan değişkenlere bakıldığında benmerkezci ve dışı yönelim değişkenlerinin çatışma alt boyutunda; sosyal kabul, sosyal etkileşim, bağımsızlık değişkenlerinin yakınlık alt boyutunda; sınıf mevcudu, benmerkezci, deneyim süresi ve sosyal etkileşimin bağımlılık alt boyutunda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kıldan (2011) öğretmen-çocuk ilişkilerini öğretmen ve çocuğa ilişkin çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçladığı çalışmasında, öğretmen-çocuk ilişkilerini öğretmenin deneyim ve branşı, çocukların sınıf düzeyi, cinsiyeti ve daha önce okul öncesi eğitim alma durumu değişkenlerinin etkilediğini saptanmıştır. Öğretmen ve çocukların özellikleri birlikte analize sokularak oluşturulan modelde, öğretmenlerin deneyim yılı, branşı, çocukların daha önce okul öncesi eğitim görme durumu ve cinsiyetinin öğretmen çocuk arasındaki ilişkiyi etkilediği bulunmuştur.

Tok (2011) okul öncesi dönemdeki çocukların ve öğretmenlerinin aralarındaki ilişkiyi algılama biçimlerinin davranışlarına olan yansımalarını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda çocuğun öğretmeniyle kurduğu ilişkiyi algılama biçimiyle ilişkiye yönelik davranışları arasında bir bağ olduğu ve ilişki içinde gözlenen davranışlara yansıdığı bulunmuştur. Diğer bulgular ise öğretmenin ilişkiyi algılama biçimi ile çocuğun ilişkiyi algılama biçiminin farklı olduğu, cinsiyetin ilişkiyi algılama biçimlerinde etkili olmadığı fakat öğretmenlerin ilişkiye yönelik davranışları üzerinde etkili olmazken çocukların ilişkiye yönelik davranışları üzerinde etkili olduğu, öğretmenlerin medeni hallerinin çocuklara yönelik davranışları üzerinde etkili olduğu, mesleki deneyim sürelerinin çocuk ile kurduğu ilişkiyi algıma biçiminde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Anne-babanın eğitim düzeyinin ise öğrencilerin

öğretmenleriyle kurdukları ilişkileri algılama biçimleri ve ilişkilere yönelik davranışları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Kıldan (2008) yapılandırmacı yaklaşıma göre okul öncesi öğretmenlerine verilen hizmet içi eğitimin öğretmen-çocuk ve öğretmen-ebeveyn ilişkilerine etkisini incelemiştir. Öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılarak yapılan deneysel çalışmanın sonucuna göre hizmet içi eğitim programının öğretmen-çocuk ilişkisi üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülürken, öğretmen ebeveyn ilişkilerinde, anne-öğretmen ilişkilerinde, baba-öğretmen ilişkilerinde ve öğretmen görüşleri üzerinde anlamlı farklılık yarattığı saptanmıştır.

Howes (2000) 307 çocuk ile yürüttüğü erken bireysel çocuk öğretmen ilişkisinin ve davranış problemlerinin, çocukların akranlarıyla sosyal ilişkileri üzerindeki etkilerini incelemeyi hedeflediği boylamsal çalışmasında, Akran Oyun Ölçeği, Sınıf Davranış Envanteri ve Çocuk Öğretmen İlişki Ölçeği'ni kullanmıştır. Araştırma sonucunda ise çocukların öğrenim yaşantılarında, yaşlılarıyla kurdukları sosyal ilişkilerin, öğretmenle kurulan ilişkinin ve sınıfın sosyo-duygusal atmosferinin, araştırmanın yapıldığı ilk dört yılın etkisinde şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır.

3. 3. Okul Öncesi Dönemde Öğretmen Çocuk İlişkisi ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalar

Paslı (2017) okul öncesi öğretmenlerinin iletişimci biçimleri ile çocukların sosyal beceri ve davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı çalışmasında, öğretmenlerin en çok sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimini, en az tartışmacı iletişimci biçimini kullandıkları görülmüştür. Öğretmeni arkadaş canlısı iletişimci biçimini kullanan çocukların diğer çocuklara göre iletişim, iş birliği ve sosyal ilişkilere dair davranışlarının arttığı, sözsüz iletişim kuran iletişimci biçimini kullanan öğretmenlerin öğrencilerinde iletişim becerilerinin azaldığı, baskın iletişimci biçimini kullanan öğretmenlerin öğrencilerinde ise çocukların iletişim becerilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dereli (2016) çalışmasında öğretmen çocuk ilişkisinin çocukların sosyal yetkinlik ve sosyal problem çözme becerilerini yordama gücünü belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda öğretmen çocuk ilişkisi yakınlık boyutunun, olumlu kişiler arası ilişkiler için gerekli olan davranışları, çatışma ve bağımlılık boyutunun ise saldırganlığı olumlu yönde etkilediği ortaya konmuştur.

Tatlı ve Alakoç Pirpir (2015) okul öncesi kurumlarına devam eden çocukların öğretmenleriyle olan ilişkilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisini inceledikleri çalışmalarında kız çocuklarının sosyal işbirliği, sosyal bağımsızlık ve kabul, sosyal etkileşim alt boyutları ve sosyal beceri toplam puanlarının erkek çocuklarına oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kardeşi olmayan çocukların kardeşi olan çocuklara göre daha bağımsız olduğu saptanmıştır. 2 yıl ve daha fazla süreyle okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların, 1 yıl süreyle okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklara göre sosyal bağımsızlık ve kabul becerileri alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitime devam süresinin artmasının sosyal bağımsızlık ve kabul becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucu elde edilmiştir. Öğretmen ile çocuk arasındaki ilişki arttıkça çocukların sosyal beceri düzeylerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Zhang ve Nurmi (2012) öğretmen çocuk ilişkisi ile sosyal yetkinlik arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflediği çalışmasında çocukların sosyal yetkinliklerine dair bilgileri anneler ve öğretmenlerden toplamıştır. 2 yıllık boylamsal yapılan çalışmada örneklemini Çin’de 118 çocuktan oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmen çocuk arasındaki ilişkinin yakınlık boyutunda okulda ve evde sosyal yetkinlik yönünden olumlu yönde etkilerinin olduğu ve düşük düzeyde çatışma yaşandığı sonucunu elde etmiştir. Erken ev sosyal becerilerinin ise sonraki okul becerileri üzerinde etkisi bulunmazken okul öncesi dönemden sonraki okul döneminde, okulda ve evde görülen sosyal beceriler üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizinden bahsedilmiştir.

4. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ve ya halen varolan bir durumu olduğu gibi tasvir etmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2000). İlişkisel tarama modelleri ise iki ve daha çok sayıda değişken arasında değişimin var olup olmadığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. İlişkisel tarama modelinde iki türlü ilişkisel çözümleme bulunmaktadır. Bunlardan biri korelasyon ilişkisi diğeri karşılaştırma ile elde edilen ilişkidir. Korelasyon türü ilişki, iki ve ya daha fazla değişkenin birlikte değişim gösterip göstermediklerini, bir değişim varsa bunun nasıl olduğunu öğrenmeye çalışır (Karasar, 2000). Bu araştırmada korelasyon türü ilişki çözümleme yapılmış, okul öncesi öğretmenleri ile çocuklar arasında kurulan ilişkinin çocukların sosyal becerileri ile ilişkisi olup olmadığını ortaya koymak ve ilişki var ise bu ilişkinin yönünü ve derecesini belirlemek hedeflenmiştir.

4. 2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni; Kayseri ilinde 2015-2016 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48-72 aylık çocuklar ile bağımsız ve özel anaokullarında okul öncesi eğitim veren öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmada, ilk olarak Kayseri iline bağlı ilçeler arasından nüfus yoğunluğu en fazla olan ilçeler belirlenmiş ve bu ilçeler içinden en yoğun nüfusa sahip üç ilçe seçilmiştir. Bu ilçeler Melikgazi, Kocasinan ve Talas'tır. Seçilen ilçelerde okul öncesi eğitim veren kurumlar belirlenirken rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örnekleme; 48-72 aylık

okul öncesi eğitime devam eden 218 kız ve 227 erkek çocuk olmak üzere toplamda 445 çocuktan oluşmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	Frekans (f)	Yüzde (%)
Melikgazi	246	55,28
Kocasinan	60	13,48
Talas	139	31,24

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan çocukların %31.24'ünün Talas, %13,48'inin Kocasinan ve %55.28'inin Melikgazi ilçesinde yer alan okul öncesi eğitimi kurumlarına devam ettiği görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	218	49
Erkek	227	51

Tablo 2'de araştırmaya katılan çocukların %49'u kız, %51'i erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Aralığı (ay)	Frekans (f)	Yüzde (%)
48-60	228	51,24
61-72	217	48,76

Tablo 3'e göre, araştırmaya katılan çocukların %51,24'ü 48-60 yaş, %48,76'sı 61-72 yaş aralığındadır.

4. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada okul öncesi eğitim veren öğretmenlerin ve çocukların demografik özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi Formu, çocukların sosyal beceri düzeylerini incelemek için Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği- Öğretmen Formu (OSBED) ve çocukların öğretmenleriyle kurdukları ilişkinin niteliğini saptamak için Çocuk- Öğretmen İlişki Ölçeği kullanılmıştır.

4. 3. 1. Kişisel Bilgi Formu

Okul öncesi eğitim veren öğretmenlerin öğrenim durumu, mesleki deneyimleri, sosyal beceri eğitimine katılma durumları, öğretmenlik statüleri, mezun oldukları bölüm ile çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne baba öğrenim durumuna ilişkin sorular bulunmaktadır.

4. 3. 2. Çocuk-Öğretmen İlişki Ölçeği (Student-Teacher Relationship Scale [STRS])

Çocuk-Öğretmen İlişki Ölçeği, Pianta (2001) tarafından geliştirilmiş olup Şahin (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 3 alt boyutta 28 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutları; çatışma (12 madde), yakınlık (11 madde) ve bağımlılık (5 madde) olarak ele alan likert tipi bir ölçektir. Ölçekte bulunan her madde 1 (kesinlikle uymuyor) ile 5 (kesinlikle uyuyor) arasında bir değerle kodlanmaktadır. Öğretmen tarafından her bir çocuk için ayrı kullanılan ölçekte, öğretmen çocukla kurduğu ilişkiyi, çocuğun davranışlarını ve çocuğun hakkında düşüncelerini algıladığı biçimde ifade ederek işaretlemeleri yapar. Ölçekte bulunan 4. ve 19. maddeler içerikleri gereği ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam ham puan 28 ile 140 arasındadır. Toplam puanın yüksek olması, çocuğun öğretmeni ile düşük düzeyde çatışma ve bağımlılık yaşarken yüksek düzeyde yakınlık olduğunu ve ilişkiye genel çerçeveden bakıldığında olumlu özellikler taşıdığını göstermektedir. Ölçeğin cronbach alpha güvenirlik katsayıları çatışma alt ölçeği için .84, yakınlık alt ölçeği için .80, bağımlılık alt ölçeği için .72, ve toplam puanda .86 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin elde edilen güvenirlik katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır.

4. 3. 3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği- Öğretmen Formu (OSBED)

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED), 36- 72 ay arası çocuklara yönelik olarak Ömeroğlu ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, Türk kültürüne uygun olarak geliştirilmiş ve bu kapsamda çocuğun yaşlıları ile gelişimini kıyaslamayı, öğretmen ve ebeveynlere de geri bildirim vermeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda ölçek iki ayrı formda öğretmen ve aile için ayrı olacak şekilde düzenlenmiştir. Her iki formda çocukların sosyal gelişim düzeylerine yönelik, likert tipi olan 4 faktör (Başlangıç Becerileri, Arkadaşlık Becerileri, Akademik Destek Becerileri, Duygularını Yönetme Becerileri) ve 49 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında, 1-5 arasında puan verilmektedir. 1 puan hemen hemen hiç iyi değil, 2 puan nadiren iyi, 3 puan bazen iyi bazen iyi değil, 4 puan çoğu zaman iyi, 5 puan ise hemen hemen her zaman iyiyi temsil etmektedir. Ölçek alt boyutundan alınan puan 0-39 arasında ise çocuk yaşlıları arasında söz konusu olan boyutta geri ve desteklenmesi gerekir, 40- 44 puan aralığında ise yine aynı boyut ele alındığında çocuğun sosyal beceri düzeyi yaşlılarına göre yavaştır ve desteklenmelidir. Puan aralığı 45- 50 aralığında ise yaşlılarına göre bir miktar yavaş olup desteklenebilir, 51 ve üzeri puan alması durumunda yine aynı boyut içinde ele alınan çocuk sosyal beceri gelişimi açısından yeterli ve beklenen düzeydedir yorumu yapılabilir. Güvenirlik analizi sonucu elde edilen alpha değeri başlangıç becerileri için .89, akademik beceriler için .88, arkadaşlık becerileri için .92, duygularını yönetme becerileri için .92'dir. Bu araştırmada ise ölçeğin tamamından elde edilen güvenirlilik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

4. 4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, 2015- 2016 eğitim öğretim yılında Kayseri iline bağlı Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında öğrenim gören 48-72 aylık 445 çocuk ve bu çocukların öğretmenlerinden toplanmıştır. Araştırmacı tarafından öncelikle çalışmanın örneklem grubu belirlenmiş, Kayseri Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ölçeklerin uygulanmasına dair gerekli izinler alınmıştır. Alınan izin belgesi uygulama yapılan okul öncesi eğitim kurumlarına sunulmuştur. Ölçeklerin uygulanmasında, okul müdürlerine ve araştırmanın yaş grubundan sorumlu sınıf öğretmenlerine araştırmanın amacı ve uygulanacak ölçekler hakkında kısa bilgi verilerek başlanmıştır. Uygulanacak olan ölçekler için öğretmenlerle birebir görüşmeler sağlanmış, gerekli görülen kısımlar açıklanarak doldurmaları istenmiştir.

4. 5. Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin veriler ile çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve alt boyutları verileri SPSS 16 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde; çocukların aldıkları puanların ne düzeyde olduğu belirlemek amacıyla sözü edilen ölçeklerden elde edilen puanlara dayalı olarak aritmetik ortalama, standart sapma, en yüksek ve en düşük değerler hesaplanmıştır. Bununla birlikte veriler normal dağılım göstermediği için tüm analizlerde nonparametrik testler kullanılmıştır. Bu kapsamda okul öncesi öğretmenlerinin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mesleki deneyimi, öğrenim durumu, öğretmenlik statüsü, mezun oldukları bölüme göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H Testiyle incelenmiştir. Araştırmaya katılan çocukların sosyal beceri ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanların yaşa, cinsiyete ve öğretmenlerinin sosyal beceri eğitime katılma durumuna göre farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U Testiyle, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği Kruskal-Wallis H testiyle incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenci öğretmen ilişki ölçeği ve alt boyutları ile araştırmaya katılan çocukların okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği ve alt boyutları arasındaki ilişkiye ise Spearman-Brown Korelasyon Katsayısı ile bakılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE TARTIŞMA

5. 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği; çatışma, yakınlık ve bağımlılık alt boyutundan aldıkları puanlara ilişkin betimsel analizler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'ne İlişkin Betimsel Analiz Değerleri

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	N	En düşük	En yüksek	$\bar{X}$	ss
Çatışma	445	11	51	18,97	8,23
Yakınlık	445	14	50	40,43	6,25
Bağımlılık	445	7	35	17,35	5,71

*p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği alt boyutları değerlendirildiğinde; çatışma, yakınlık ve bağımlılık alt boyutlarında alınabilecek en yüksek puanlar sırasıyla 51, 50 ve 35 iken, araştırmaya katılan çocukların ölçeğin ifade edilen alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamasının 18,97, 40,43, 17,35 olduğu görülmektedir. Bu bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nin çatışma boyutunda düşük düzeyde, yakınlık boyutunda yüksek düzeyde, bağımlılık düzeyinde orta düzeyde performans gösterdikleri görülmektedir. Çocukların yakınlık puanlarının yüksek olması öğretmenin sınıfta yarattığı sıcak ve sevgi dolu iklime, çocuklara karşı duyarlı olduğuna dair kanıtlar sunabilir. Öte yandan çocukların orta düzeyde bağımlı davranış göstermeleri öğretmenleri tarafından bağımsız davranış geliştirme ve özellikle öz düzenleme becerilerinin

yeterince desteklenmiyor olmasından kaynaklanabilir. Adagideli(2018) çalışmasında çocukların okul ilişkilerini incelemek amacıyla öğretmen çocuk ilişkisini değerlendirmiştir. Buna göre çocukların çatışma alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları 10,48; yakınlık alt boyutunda aldıkları puan ortalamaları 46,04; bağımlılık alt boyutunda ise puan ortalamaları 17,89 olarak belirlenmiştir.

5. 2. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği-başlangıç becerileri, arkadaşlık becerileri, akademik destek becerileri, duygularını yönetme becerileri alt boyutlarından ve ölçeğin genelinden aldıkları puanlara ilişkin betimsel analizler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel Analiz Değerleri

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	N	En düşük	En yüksek	$\bar{X}$	ss
Başlangıç becerileri	445	12	60	49,16	9,72
Arkadaşlık becerileri	445	13	65	53,33	10,32
Akademik destek becerileri	445	12	60	48,64	10,02
Duygularını yönetme becerileri	445	12	60	45,98	10,72
Ölçek-toplam	445	49	245	197,11	40,78

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutları değerlendirildiğinde; başlangıç becerileri, arkadaşlık becerileri, akademik destek becerileri ve duygularını yönetme becerileri alt boyutlarında alınabilecek en yüksek puanlar sırasıyla 60, 65, 60 ve 60 iken, araştırmaya katılan çocukların ölçeğin ifade edilen alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamasının 49,16, 53,33, 48,64 ve 45,98 olduğu görülmektedir. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin tamamı değerlendirildiğinde çocukların alabileceği en yüksek puan 245'dir. Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği toplam puan ortalamalarının 197,11 olduğu görülmektedir. Bu bulgular incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutlarında ve ölçeğin tamamında yüksek düzeyde performans gösterdikleri görülmektedir. Çocukların yüksek düzeyde sosyal becerilere sahip olması çevresindeki kişilerle kurdukları sosyal etkileşimlerin niteliğinin yüksek olmasından kaynaklanabilir. Çocuklar gelişim süreci içerisinde okul, arkadaş, aile ve diğer sosyalleşme kaynaklarından doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilenecek bu becerileri kazanmaktadırlar (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006). Kerigan (2018) okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerilerini değerlendirmiştir. Çocukların başlangıç becerileri alt boyutundan aldıkları ortalama puan 50, arkadaşlık becerileri alt boyutundan aldıkları ortalama puan 48, akademik destek becerileri alt boyutundan aldıkları ortalama puan 49, duygularını yönetme becerileri alt boyutundan aldıkları ortalama puan 41 ve toplam ortalama puanın 188 olarak bulunmuştur. Türe (2018) ise yapılandırılmış Robotik Eğitim Programı'nın çocukların sosyal becerileri üzerinde etkili olma durumu araştırdığı çalışmasında deney grubundaki çocukların başlangıç becerileri, arkadaşlık becerileri, akademik destek becerileri, duygularını yönetme becerileri alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarını ve ölçek toplam puan ortalamalarının kontrol grubundaki çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu saptamıştır. Puan ortalamalarına göre çocuklar ölçeğin alt boyut ve toplamında yüksek düzeyde performans göstermiştir.

5. 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mesleki Deneyimlerine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mesleki deneyimlerine göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mesleki deneyimlerine göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	Mesleki deneyim	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamlı fark
Çatışma	0-10 arası	327	208,25	2	16,87	0,00*	1-2, 1-3
	10-20 arası	103	260,67				
	20 ve üzeri	15	285,87				
Yakınlık	0-10 arası	327	238,10	2	18,43	0,00*	1-2
	10-20 arası	103	175,88				
	20 ve üzeri	15	217,47				
Bağımlılık	0-10 arası	327	218,80	2	9,76	0,01*	1-3, 2-3
	10-20 arası	103	221,53				
	20 ve üzeri	15	324,63				

*p<0,05

Tablo 6 incelendiğinde, çocukların Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nin çatışma ($\chi^2(2)=16,87$; p<0,05), yakınlık ($\chi^2(2)=18,43$; p<0,05), bağımlılık ($\chi^2(2)=9,76$; p<0,05) alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin öğrenci öğretmen ilişkisinde önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir. Mann-Whitney U Testi sonucunda çatışma alt boyutunda 10-20 yıl arasında ile 20 ve üzeri yıl deneyime sahip olan öğretmenlerin 0-10 yıl arasında deneyime sahip olan öğretmenlerden; yakınlık alt boyutunda 0-10 yıl arasında deneyime sahip olanların 10-20 yıl arasında deneyime sahip olanlardan; bağımlılık alt boyutunda 20 ve üzeri yıl deneyime sahip olanların 0-10 yıl ve 10-20 yıl arasında deneyime sahip olanlardan daha yüksek olduğu ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Bulgulara göre deneyimi 0-10 yıl aralığında olan öğretmenlerin çocuklarla daha yakın ilişki kurduğu, çocukların bu öğretmenlere daha az bağımlı olduğu ve daha az çatışma yaşadıkları

görülmektedir. Bu bulguya neden olarak öğretmenlerin ilk yıllarda yaşadıkları sorunlara karşı olumlu mesleki şemalar oluşturma konusunda becerikli olmaları gösterilebilir. Brekelmans, Wubbels ve Tartwijk'e (2005) göre mesleğe yeni başlayan öğretmenler çocuklarla iletişim sürecinde birçok sorunla karşılaşmakta ancak en az sorun yaşadıkları alan iş birliği ve empatik düşünme olmaktadır. Bu noktada öğretmenlerin sınıf içerisinde karşılaşılan sorunlarla baş edebilmeye yönelik bazı şemaları mesleğin ilk yıllarından itibaren oluşturmaya başlamaları ve mesleklerinde geçirdikleri ilk altı yıllık süreç tecrübe kazanmaları adına son derece önemli görülmektedir. Kıldan (2011) araştırmasında öğretmenlerin mesleki deneyim sürelerinin öğretmen çocuk ilişkisini etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğunu belirlemiştir. Bu durumun aksine Mashburn, Hamre, Downer ve Pianta (2006) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin meslekteki deneyim yılı arttıkça daha çok problemleri davranış yaşadıkları ve çocuklarla olan ilişkileri daha az yakın algıladıkları belirtilmiştir. Bu sonuçları destekler başka bir çalışmada da çocuklar ile arasındaki yaş farkı fazla olan tecrübeli öğretmenlerin çocukların davranışlarının daha çok olumsuz algılamaya eğilimli oldukları yorumu yapılmıştır. Mesleğin 20.yılına yaklaştıkça öğretmen ile çocuk ilişki boyutunun değiştiği ve öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları karşısında daha sabırsız ve tahammülsüz oldukları belirlenmiştir (Brekelmans, Wubbels ve Tartwijk, 2005).

5. 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğrenim Durumlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların öğrenim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların öğrenim durumlarına göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	Öğrenim durumu	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Çatışma	Önlisans	15	127,73	2	10,80	0,00*	1-2, 1-3
	Lisans	373	229,90				
	Lisansüstü	57	202,89				
Yakınlık	Önlisans	15	386,03	2	29,45	0,00*	1-2, 1-3, 2-3
	Lisans	373	222,40				
	Lisansüstü	57	184,05				
Bağımlılık	Önlisans	15	282,03	2	17,89	0,00	1-3, 2-3
	Lisans	373	230,19				
	Lisansüstü	57	160,39				

*p<0,05

Tablo 7 incelendiğinde, öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nin çatışma (χ^2 (2)=10,80; p<0,05), yakınlık (χ^2 (2)=29,45; p<0,05), bağımlılık (χ^2 (2)=17,89; p<0,05) alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin öğrenim durumlarının, öğrenci öğretmen ilişkisinde önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir. Mann-Whitney U Testi sonucunda çatışma alt boyutunda lisans ve lisansüstü mezunlarının önlisans mezunlarından; yakınlık alt boyutunda önlisans mezunlarının lisans ve lisansüstü mezunlardan, lisans mezunlarının lisansüstü mezunlardan; bağımlılık alt boyutunda ve toplam ölçek puanı açısından lisans ve önlisans mezunlarının lisansüstü mezunlardan daha yüksek olduğu ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Buna göre, öğrenim durumu daha yüksek olan öğretmenlerin sınıfındaki çocuklar daha az bağımlı ve daha az çatışma yaşayan, önlisans mezunu öğretmenlerin sınıfındaki çocuklar ise öğretmenlerine bir üst öğrenim kademesindeki öğretmenlerin sınıflarındaki çocuklara göre daha yakındır. Bu bulguya neden olarak,

öğrenim durumu daha yüksek olan öğretmenlerin çocukların bağımsız davranış geliştirmelerine destek olma ve problem davranışları önleme konusunda daha becerikli olmaları gösterilebilir. Öte yandan, kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri çocuklarla yakınlık puanlarının düşük olmasına sebep olmuş olabilir. Genç (2016) araştırmasında öğrenim durumu daha düşük olan öğretmenlerin algıladıkları yakınlık puanının üniversite mezun olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

5. 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğretmenlik Statüsüne Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların öğretmenlik statüsüne göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların öğretmenlik statüsüne göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	Öğretmenlik statüsü	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Çatışma	Kadrolu	345	226,18	3	13,90	0,00*	0-1, 0-3, 1-3
	Sözleşmeli	67	185,42				
	Vekil	14	213,07				
	Usta öğretmen	19	305,18				
Yakınlık	Kadrolu	345	222,64	3	9,21	0,03*	0-3, 1-3, 2-3
	Sözleşmeli	67	232,28				
	Vekil	14	283,36				
	Usta öğretmen	19	152,34				
Bağımlılık	Kadrolu	345	217,20	3	7,80	0,05	
	Sözleşmeli	67	224,91				
	Vekil	14	300,39				
	Usta öğretmen	19	264,63				

*p<0,05

Tablo 8 incelendiğinde, öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nin çatışma ($\chi^2(3)=13,90$; $p<0,05$), yakınlık ($\chi^2(3)=9,21$; $p<0,05$) alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının öğretmenlerin öğretmenlik statüsüne göre anlamlı farklılık gösterdiği görülürken, bağımlılık alt boyutunda ($\chi^2(3)=7,80$; $p>0,05$) anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu öğretmenlerin öğretmenlik statüsüne göre, öğrenci öğretmen ilişkisinin çatışma ve yakınlık alt boyutlarında önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir. Mann-Whitney U Testi sonucunda çatışma alt boyutunda puanların kadrolu öğretmenlerin sözleşmeli öğretmenlerden, usta öğretmenin kadrolu ve sözleşmeli öğretmenden daha yüksek puan aldığı ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulguya neden olarak kadrolu

öğretmenlerin sözleşmeli öğretmenlere göre çocuklarla daha uzun süre geçirmeleri, daha çok davranış problemiyle karşılaşma olasılığının olması gösterilebilir. Kadrolu öğretmenlerin mesleki kıdeminin fazla olması da neden olabilir. Bu araştırma ile ortaya konan mesleki kıdem arttıkça çatışmanın arttığı bulgusu bu düşüncüyü destekleyebilir. Yakınlık alt boyutunda kadrolu, sözleşmeli ve vekil öğretmenlerin usta öğretmenlerden daha yüksek puan aldığı ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Usta öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre yakınlık puanlarının düşük olması onların kendilerini çalıştıkları kuruma ait hissetmemelerinden ve aldıkları eğitimin niteliğinden kaynaklanabilir. Demir (2010) eğitim öğretim işlerinin süreklilik arz eden ve uzun planlama gereken bir süreç olduğunu fakat ücretli öğretmenlerden, geçici görev yapmalarından kaynaklı eğitim öğretim faaliyetlerinde istenen verimin alınamadığını ifade etmektedir. Bayram (2009), Karadeniz ve Beşir Demir (2010) iş kaygısının bireyin öz saygısını azalttığını ve iş yerindeki duruşlarını etkilediğini, iş güvencesi olmaması durumunun da öğretmenler üzerinde bir baskı oluşturduğunu ve bu durumun onların verimliliğini etkilediğini belirtmektedir. Tosun (2010) sözleşmeli öğretmenlerin ve ücretli öğretmenlerin kendilerini mesleklerine tam veremedikleri, hatta kendilerini öğretmen olarak dahi hissetmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Tüm bu sonuçlardan hareketle öğretmenlerin statülerinin onların mesleklerine yönelik bakış açılarını verimliliğini dolayısıyla öğrencilerle kurduğu iletişimi etkilediği sonucuna varılabilir.

5. 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Mezun Oldukları Bölüme Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mezun oldukları bölüme göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden aldıkları puanların mezun oldukları bölüme göre Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	Mezun olunan bölüm	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Çatışma	OÖ öğretmenliği	368	219,36	3	8,03	0,05	
	AO öğretmenliği	21	298,57				
	Çocuk gelişimi	47	222,96				
	Diğer	9	195,61				
Yakınlık	OÖ öğretmenliği	368	224,39	3	10,63	0,01*	0-3, 2-3
	AO öğretmenliği	21	201,38				
	Çocuk gelişimi	47	245,67				
	Diğer	9	98,06				
Bağımlılık	OÖ öğretmenliği	368	217,89	3	12,38	0,01*	0-2, 1-3, 2-3
	AO öğretmenliği	21	252,00				
	Çocuk gelişimi i	47	268,21				
	Diğer	9	128,22				

*p<0,05

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nin yakınlık, bağımlılık alt boyutlarından elde ettikleri puan ortalamalarının öğretmenlerin mezun oldukları bölüme göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir. Mann-Whitney U Testi sonucunda puanların okul öncesi öğretmenliği bölümü mezunları lehine olduğu görülmüştür. Bu bulguya neden olarak, okul öncesi öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin aldıkları eğitim süresince 36-72 aylık çocukların eğitime odaklanıldığı ve staj uygulamalarını bu gruplarda gerçekleştirmeleri gösterilebilir. Mashburn ve Pianta (2010) okul öncesi dönemde çocukların gelişimini etkileyen ve öğrenci öğretmen ilişkisinde önemli olan faktörlerden birinin de öğretmenin mezun olduğu bölüm olduğunu vurgulamaktadır.

5. 7. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaşa Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların yaşa göre farklılık gösterip göstermediğine Mann-Whitney U Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaşa Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	Yaş	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Başlangıç becerileri	48-60 ay	228	205,19	46784,00	20678,00	0,00*
	60-72 ay	217	241,71	52451,00		
Arkadaşlık becerileri	48-60 ay	228	196,88	44888,50	18782,50	0,00*
	60-72 ay	217	250,44	54346,50		
Akademik destek becerileri	48-60 ay	228	199,85	45566,50	19460,50	0,00*
	61-72 ay	217	247,32	53668,50		
Duygularını yönetme becerileri	48-60 ay	228	202,34	46134,50	20028,50	0,00*
	61-72 ay	217	244,70	53100,50		
Toplam	48-60 ay	228	198,62	45284,50	19178,50	0,00*
	61-72 ay	217	248,62	53950,50		

*p<0,05

Tablo 10 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri (U=20678,00; p<0,05), arkadaşlık becerileri (U=18782,50; p<0,05), akademik destek becerileri (U=19460,50; p<0,05), duygularını yönetme becerileri (U=20028,50; p<0,05) alt boyutlarından ve ölçek toplam puanı açısından (U=19178,50; p<0,05) elde ettikleri puan ortalamalarının çocukların yaşına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, 61-72 aylık çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların 48-60 aylık çocuklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Çocuklar takvim yaşına paralel olarak birtakım becerileri daha iyi gösterebilir duruma gelmektedirler. Çocukların kendilerini ifade etme

becerileri yeterli oranda geliştikçe birçok konuda daha becerikli olmaları da beklenmektedir. Dolayısıyla hem iletişim hem de uyum becerilerinde yaş değişkenine bağlı olarak değişmesi kaçınılmazdır. Kapıkıran, İvrendi ve Adak'ın (2006) araştırma sonucunda öğretmen görüşlerinden hareketle dört yaş grubundaki çocukların beş yaş grubundaki çocuklardan daha çok beceri yetersizliği gösterdiklerini belirlemiştir. Oktay (2004) 48 aylık çocukların yaşitlarıyla ilişkilerinde dönem dönem problemler yaşadığı ve aralarında tartışmaların olduğunu ve arkadaşlarıyla uyum sağlamada güçlük yaşadığı gözlemlemiştir. 48 aylık çocukların oyunlarda liderin istediklerini yapmadığını, kurallara uymada zorlandığını ve bu durumun akranlarıyla çatışmaya neden olduğunu belirtir. Oktay'a göre bunlar çocuk için önemli sosyal tecrübelerdir. Ancak çocuk 60 aylık olduğunda hareketlerinde daha dengeli bir tavır görüldüğü ve yaşitları ile daha sağlıklı ilişkiler kurduğu görülmektedir. Yang ve arkadaşları (2008), çocukların sosyal becerilerinin yaşa ve cinsiyete göre farklılaşmasını durumunu incelemiştir. Araştırma sonucunda 60 aylık çocukların 72 aylık çocuklara göre pasif kalmayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Sosyal becerilerde yaşa göre anlamlı fark bulmayan araştırmalara da rastlamak mümkündür (Kılınç ve Ceylan, 2018; Bolat ve Kahveci, 2016).

5. 8. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine Mann-Whitney U Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	P
Başlangıç becerileri	Kız	218	242,60	52887,00	20470,00	0,00*
	Erkek	227	204,18	46348,00		
Arkadaşlık becerileri	Kız	218	241,58	52665,00	20692,00	0,00*
	Erkek	227	205,15	46570,00		
Akademik destek becerileri	Kız	218	237,97	51877,50	21479,50	0,02*
	Erkek	227	208,62	47357,50		
Duygularını yönetme becerileri	Kız	218	235,90	51426,50	21930,50	0,04*
	Erkek	227	210,61	47808,50		
Toplam	Kız	218	240,13	52349,00	21003,00	0,01*
	Erkek	227	206,55	46886,00		

*p<0,05

Tablo 11 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri (U=20470,00; p<0,05), arkadaşlık becerileri (U=20692,00 p<0,05), akademik destek becerileri (U=21479,50; p<0,05), duygularını yönetme becerileri (U=21930,50; p<0,05) alt boyutlarından ve ölçek toplam puanı açısından (U=21003,00; p<0,05) elde ettikleri puan ortalamalarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kız çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulguya neden olarak çocukların yetiştirilme stilleri gösterilebilir. Aileler, erkek çocuklarına kız çocuklara kıyasla davranışları karşısında daha hoşgörülü bir tutum sergiliyor olabilir. Bu bulgular ile Aktı (2011), Dicle (2006), Kılınç ve Ceylan (2018) araştırma sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir. Cinsiyetin çocukların sosyal becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını ortaya koyan araştırmalara da rastlamak mümkündür (Bolat ve Kahveci, 2006; Akbaş, 2005).

5. 9. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Kardeş Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların kardeş sayısına göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Kardeş Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	Kardeş Sayısı	n	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p
Başlangıç becerileri	0	141	234,85	4	9,35	0,05
	2	195	226,41			
	3	87	213,46			
	4	18	168,89			
	5	4	90,00			
Arkadaşlık becerileri	0	141	220,75	4	6,53	0,16
	2	195	235,53			
	3	87	216,57			
	4	18	160,75			
	5	4	111,38			
Akademik destek becerileri	0	141	221,58	4	9,40	0,05
	2	195	232,47			
	3	87	217,21			
	4	18	187,69			
	5	4	96,38			
Duygularını yönetme becerileri	0	141	220,87	4	5,68	0,22
	2	195	232,89			
	3	87	215,19			
	4	18	196,53			
	5	4	105,00			
Toplam	0	141	224,70	4	7,29	0,12
	2	195	231,73			
	3	87	215,93			
	4	18	177,31			
	5	4	97,25			

*p<0,05

Tablo 12 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri ($\chi^2(4)=9,35$; $p>0,05$), arkadaşlık becerileri ($\chi^2(4)=6,53$; $p>0,05$), akademik destek becerileri ($\chi^2(4)=9,40$; $p>0,05$), duygularını yönetme becerileri ($\chi^2(4)=5,68$; $p>0,05$) alt boyutlarında ve ölçek toplam puanı açısından ($\chi^2(4)=7,29$; $p>0,05$) kardeş sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu bulgu kardeş sayısının çocukların sosyal becerilerinde önemli bir faktör olmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç ailelerin çocuklarının hepsiyle nitelikli zaman geçirmesinden ve ayırım yapmamasından kaynaklanabilir. Benzer sonuçlara çeşitli araştırmalarca ulaşılmıştır (Ogelman ve Sarıkaya, 2014; Terzi, 2000; Bilek, 2011; Elibol Gültekin, 2008).

5. 10. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Doğum Sırasına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların doğum sırasına göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Doğum Sırasına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	Doğum sırası	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Başlangıç becerileri	1	226	231,06	4	10,68	0,03*	1-4, 2-4, 3-4
	2	152	222,66				
	3	56	214,72				
	4	10	100,70				
	5	1	139,00				
Arkadaşlık becerileri	1	226	225,67	4	6,24	0,18	
	2	152	228,74				
	3	56	213,21				
	4	10	149,30				
	5	1	33,00				
Akademik destek becerileri	1	226	224,95	4	8,28	0,08	
	2	152	231,53				
	3	56	211,46				
	4	10	132,70				
	5	1	35,50				
Duygularını yönetme becerileri	1	226	224,76	4	5,41	0,25	
	2	152	229,17				
	3	56	213,54				
	4	10	162,65				
	5	1	20,50				
Toplam	1	226	225,31	4	7,78	0,10	
	2	152	230,47				
	3	56	212,42				
	4	10	135,50				
	5	1	33,50				

*p<0,05

Tablo 13 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri ($\chi^2(4)=10,68$; $p<0,05$) alt boyutundan elde ettikleri puan ortalamalarının çocukların doğum sırasına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Arkadaşlık becerileri ($\chi^2(4)=6,24$; $p>0,05$), akademik destek becerileri ($\chi^2(4)=8,28$;

$p>0,05$), duygularını yönetme becerileri ($\chi^2(4)=5,41$; $p>0,05$) alt boyutlarında ve ölçek toplam puanı açısından ($\chi^2(4)=7,78$; $p>0,05$) anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu çocukların doğum sırasına göre sosyal becerilerinin başlangıç becerileri alt boyutunda önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Mann-Whitney U testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir. Mann-Whitney U testi sonucunda başlangıç becerileri alt boyutunda ailenin 4. çocuğu olan çocukların puanlarının ailenin ilk, ikinci ve üçüncü çocuğu olan çocukların puanlarından daha yüksek olduğu ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulguya neden olarak çocuğun model aldığı abi/abla sayısının fazla olmasının başlangıç becerilerini olumlu yönde etkilemesi gösterilebilir. Alan yazın tarandığında çocukların sosyal becerileri ile doğum sırası arasında anlamlı bir farklılık olmadığını saptayan araştırmalara rastlamak mümkündür (Bilek, 2011; Özbey, 2009; Seven, 2008; Sarı, 2007).

5. 11. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların anne öğrenim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Anne Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	Anne durumu	öğrenim	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Başlangıç becerileri	İlkokul		56	175,04	5	19,83	0,00	1-6, 4-6
	Ortaokul		19	203,55				
	Lise		157	207,77				
	Yüksekokul		26	227,79				
	Üniversite		184	251,71				
	Lisansüstü		3	235,83				
Arkadaşlık becerileri	İlkokul		56	187,82	5	12,95	0,02	1-6, 4-6
	Ortaokul		19	218,39				
	Lise		157	206,75				
	Yüksekokul		26	242,44				
	Üniversite		184	245,31				
	Lisansüstü		3	222,67				
Akademik destek becerileri	İlkokul		56	196,71	5	11,20	0,05	
	Ortaokul		19	210,68				
	Lise		157	205,39				
	Yüksekokul		26	244,46				
	Üniversite		184	243,86				
	Lisansüstü		3	248,00				
Duygularını yönetme becerileri	İlkokul		56	202,64	5	3,90	0,56	
	Ortaokul		19	223,53				
	Lise		157	216,17				
	Yüksekokul		26	246,94				
	Üniversite		184	232,13				
	Lisansüstü		3	189,83				
Toplam	İlkokul		56	188,35	5	12,03	0,03	1-6, 4-6
	Ortaokul		19	213,37				
	Lise		157	208,11				
	Yüksekokul		26	240,13				
	Üniversite		184	244,77				
	Lisansüstü		3	226,50				

*p<0,05

Tablo 14 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri ($\chi^2(5)=19,83$; $p<0,05$) ve arkadaşlık becerileri ($\chi^2(5)=12,95$; $p<0,05$) alt boyutları ile ölçek toplam puanı açısından ($\chi^2(5)=12,03$; $p<0,05$) elde ettikleri puan ortalamalarının anne öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Akademik destek becerileri ($\chi^2(5)=11,20$; $p>0,05$) ve duygularını yönetme becerileri ($\chi^2(5)=3,90$; $p>0,05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu anne öğrenim durumuna göre çocukların sosyal becerilerinin başlangıç ve arkadaşlık becerileri alt boyutlarında ve toplam puan açısından önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Gruplar arasında gözlenen farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Mann-Whitney U Testi uygulanarak farkın kaynağı incelenmiştir. Mann-Whitney U Testi sonucunda ölçeğin başlangıç ve arkadaşlık becerileri alt boyutları ile toplam test puanı açısından annesi lisansüstü mezunu olan çocukların sosyal becerilerinin annesi ilköğretim mezunu olan çocuklardan ve annesi yükseköğretim mezunu olanların annesi lisansüstü mezunu olanlardan daha yüksek olduğu ve farkların anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulgu, öğrenim düzeyi yüksek annelerin çocuklarını selamlaşma, kendini tanıtırma, arkadaşlarıyla uyumlu bir ilişki kurma gibi konularda daha çok desteklemesinden kaynaklanabilir. Anne öğrenim durumu yükseldikçe çocukların sosyal becerilerinde iyileşme olduğu çeşitli araştırmalarca desteklenmektedir (Girgin, Çetingöz ve Vural, 2011; Cousing, Power ve Olvera-Ezzell, 1993; Fox, Platz ve Bentley, 1995; Akbaş, 2005).

5. 12. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların baba öğrenim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine Kruskal-Wallis H Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Baba Öğrenim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği	Baba eğitim durumu	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	P
Başlangıç becerileri	Okuma yazma bilmiyor	1	27,00	6	10,51	0,10
	İlkokul	22	168,27			
	Ortaokul	24	202,73			
	Lise	148	225,29			
	Yüksekokul	22	185,41			
	Üniversite	219	232,89			
	Lisansüstü	9	246,17			
Arkadaşlık becerileri	Okuma yazma bilmiyor	1	17,50	6	11,41	0,08
	İlkokul	22	187,70			
	Ortaokul	24	202,38			
	Lise	148	220,28			
	Yüksekokul	22	190,48			
	Üniversite	219	231,28			
	Lisansüstü	9	309,94			
Akademik destek becerileri	Okuma yazma bilmiyor	1	12,00	6	8,49	0,20
	İlkokul	22	194,39			
	Ortaokul	24	203,38			
	Lise	148	219,54			
	Yüksekokul	22	201,59			
	Üniversite	219	230,63			
	Lisansüstü	9	292,33			
Duygularını yönetme becerileri	Okuma yazma bilmiyor	1	16,00	6	6,44	0,38
	İlkokul	22	222,93			
	Ortaokul	24	199,46			
	Lise	148	223,90			
	Yüksekokul	22	211,43			
	Üniversite	219	224,14			
	Lisansüstü	9	294,72			
Toplam	Okuma yazma bilmiyor	1	9,50	6	9,61	0,14
	İlkokul	22	190,34			
	Ortaokul	24	201,81			
	Lise	148	223,16			
	Yüksekokul	22	190,16			
	Üniversite	219	229,87			
	Lisansüstü	9	293,56			

*p<0,05

Tablo 15 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri ($\chi^2(6)=10,51$; $p>0,05$), arkadaşlık becerileri ($\chi^2(6)=11,41$; $p>0,05$), akademik destek becerileri, duygularını yönetme becerileri ($\chi^2(6)=6,44$; $p>0,05$) alt

boyutları ile ölçek toplam puanı açısından ($\chi^2(6)=9,61$; $p>0,05$) elde ettikleri puan ortalamalarının baba öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgu çocukların sosyal becerileri üzerinde baba öğrenim durumunun önemli bir faktör olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulguya neden olarak, babaların öğrenim durumu fark etmeksizin çocuklarına sosyal beceriler konusunda benzer şekilde destek sağladıkları söylenebilir. Bu bulgu çeşitli araştırmalarca desteklenmektedir (Bilek, 2011; Seven, 2006; Koçak ve Tepeli, 2004; Eisenhower, Baker ve Blacher, 2007).

5. 13. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Eğitimine Katılma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların sosyal beceri eğitimine katılma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine Mann-Whitney U Testi ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Eğitimine Katılma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine Ait Bulgular

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	Sosyal beceri Eğitimine Katılma Durumu	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Başlangıç becerileri	Evet	157	241,56	37925,50	19693,50	0,02*
	Hayır	288	212,88	61309,50		
Arkadaşlık becerileri	Evet	157	239,54	37607,00	20012,00	0,05
	Hayır	288	213,99	61628,00		
Akademik destek becerileri	Evet	157	243,44	38220,00	19399,00	0,01*
	Hayır	288	211,86	61015,00		
Duygularını yönetme becerileri	Evet	157	249,15	39116,50	18502,50	0,00*
	Hayır	288	208,74	60118,50		
Toplam	Evet	157	245,18	38492,50	19126,50	0,01*
	Hayır	288	210,91	60742,50		

*p<0,05

Tablo 16 incelendiğinde, çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin başlangıç becerileri (U=19693,50; p<0,05), akademik destek becerileri (U=19399,00; p<0,05), duygularını yönetme becerileri (U=18502,50; p<0,05), alt boyutlarından ve ölçek toplam puanı açısından (U=19126,50; p<0,05) elde ettikleri puan ortalamalarının öğretmenlerinin sosyal beceri eğitimine katılma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, öğretmeni sosyal beceri eğitimine katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanların eğitime katılmayan öğretmenlerin sınıflarındaki çocuklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu sosyal beceri eğitimine katılan öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların katılmayan öğretmenlerin sınıflarındaki çocuklara göre sosyal becerilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin bütün öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla yapması gereken birtakım davranışlar bulunmaktadır. Bu davranışlar yalnız sosyal becerilerin önemini ve öğretimi konusunda bilgi ve tecrübeye sahip olmaları durumunda sergilenebilecek davranışlardır (Yıldız, 2017). Bu noktada literatürde öğretmenlerin aldıkları sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerini ne düzeyde etkilediğini ortaya koyan çalışma sayısı sınırlıdır. Mevcut çalışmalar

çerçevesinde değerlendirildiğinde elde edilen bulgular ile Yıldız (2017) tarafından öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine yönelik bilgi düzeyleri ile öğrencilerin sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir. Yıldız'ın, araştırmasından elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin sosyal beceri öğretimi bilgi testlerinden aldıkları puanlar ile özel gereksinimli öğrencilerin sosyal beceri puanları arasında orta düzeyde, normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal beceri puanları arasında ise yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sosyal beceri öğretimi ile ilgili bilgi düzeylerinin öğrencilerin sosyal becerilerini etkilediği ortaya konmaktadır. Benzer şekilde Sazak Pınar tarafından (2009) yapılan başka bir çalışmada öğretmenler için hazırlanan sosyal beceri öğretim programlarının öğretmenlerin sosyal beceri öğretimi ile ilgili bilgi düzeylerini ve sınıf uygulamalarını olumlu şekilde etkilediği belirtilmektedir. Bu sonuçları destekler nitelikte bir başka çalışma da Iizuka, Barrett, Gillies, Cook ve Marinovic (2014) tarafından yapılmıştır. Araştırmada öğretmenler iki haftalık sosyal beceri eğitime tabi tutulmuştur. Eğitim sonrasında yapılan değerlendirmeler sonucunda öğretmenlerin sınıflarında bulunan çocukların sosyal beceri düzeylerinin arttığı gözlemlenmiştir.

5. 14. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar ile Araştırmaya Katılan Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar Arasındaki ilişkiye Ait Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nin alt boyutları ve toplam puanı ile araştırmaya katılan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutları ve toplam puanı arasındaki ilişkiye Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Katsayısı ile bakılmış ve sonuçlar Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17. Öğretmenlerin Öğrenci Öğretmen İlişki Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar ile Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki

	Çatışma	Yakınlık	Bağımlılık	İlişki Ölçeği (Toplam)
Başlangıç becerileri	-0,49*	0,56*	-0,08	-0,06
Akademik destek becerileri	-0, 57	0,53	-0,12	-0,16*
Arkadaşlık becerileri	-0,60	0,56	-0,13	-0,17*
Duygularını yönetme becerileri	-0,58	0,44	-0,12	-0,20*
Sosyal beceri ölçeği (Toplam)	-0,61 *	0,57	-0,12*	-0,16*

*p<0,05

Tablo 17 incelendiğinde, çocukların sosyal beceri ölçeğinin alt boyutlarının tümü (başlangıç becerileri, akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri, duygularını yönetme becerileri) ve ölçek toplam puanı ile öğretmen öğrenci ilişki ölçeğinin alt boyutları arasında yer alan yakınlık arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu görülürken; çatışma ile orta düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bununla birlikte öğretmen öğrenci ilişki ölçeğinin alt boyutlarından biri olan bağımlılık ile sosyal beceri ölçeğinin başlangıç becerileri dışındaki alt boyutları (akademik destek becerileri, arkadaşlık becerileri, duygularını yönetme becerileri) ve ölçek toplam puanı arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Analiz sonuçları, çocukların öğretmenleriyle kurdukları yakın ilişkinin ve az sayıdaki çatışma durumunun sosyal becerileri üzerinde olumlu bir etki yaratacağını göstermektedir. Bununla beraber, öğretmenlerinden bağımsız davranış sergileyebilen çocukların öğrenmeye ilişkin sosyal becerileri daha iyi gösterebileceği, arkadaşlarıyla daha olumlu ilişkiler kurabileceği ve duygularını kontrol etmede daha başarılı olacakları söylenebilir. Literatürde araştırma sonuçlarını destekler nitelikte birçok çalışma bulunmaktadır. Smith (2009) çocukların sosyal becerileri ile öğretmen ve ebeveyn ilişkisini incelediği araştırmasında öğretmen çocuk ve ebeveyn çocuk ilişkisinin çocukların sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Araştırmacı öğretmen çocuk ilişkisinin kalitesi ile ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesini karşılaştırdığında ise çocukların sosyal becerileri üzerinde öğretmenlerle kurduğu ilişkinin daha güçlü bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuçları destekler nitelikte başka bir

Çalışmada da Zhang ve Nurmi (2012) ğretmen ocuk ilişkisinin çocukların uygun sosyal beceri geliştirmelerine yardımcı olduğunu saptamıştır. Bunların dışında Lowther (2004) ile Boyd, Barnett, Bodrova, Leong ve Gomby (2005) tarafından yapılan araştırmalarda da okul öncesi öğretmenlerin çocukların sosyal becerileri donatımında önemli etkileri olduğunu saptamışlardır. Öğretmenlerin ocukların sosyal becerilerini geliştirebilmesindeki etkiyi gerçekleştirebilmesi için ğretmen ve ocuk arasında özel bir bağ kurulması gereklidir. Öğretmenlerin bu bağı kurabilmeleri, onların iletişim ve sosyal becerileriyle yakından ilişkilidir. Dolayısıyla ocuklarla birlikte olan ve onlara örnek olan öğretmenlerin iletişim ve sosyal beceri açısından yeterli seviyede olmaları ve ğretmen adaylarının da bu becerilerin kazandırılarak yetiştirmeleri gereklidir (Tepeli ve Arı, 2011).

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukların öğretmenleriyle kurdukları ilişki ile sosyal becerileri arasındaki bağı ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma sonucunda, çocukların öğretmenleriyle yüksek düzeyde yakın ilişki kurduğu, düşük düzeyde çatışma yaşadıkları ve orta düzeyde bağımlılık sergiledikleri belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, düşük düzeyde de olsa yaşanan çatışma durumunun ortadan kalkabilmesi için öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda becerilerini destekleyecek müdahale programlarına katılmaları önerilebilir. Çocukların öğretmenden bağımsız davranış gösterme konusunda desteğe ihtiyacı olduğu görülmektedir. Buna göre çocukların öğretmenden ayrıldığında yüksek tepki verme, yardıma ihtiyacı olmamasına rağmen öğretmenden yardım bekleme, öğretmen diğer çocuklarla zaman geçirdiğinde üzülme gibi duygu ve davranışları göstermemeleri için çocukların öz düzenleme becerilerinin desteklenmesi gerektiği söylenebilir. Bu konuda planlanmış etkinlikler ve aile katılımı ile çocuğu destekleyici bir süreç içine girilebilir.

Çocukların sosyal beceri puanlarının ölçeğin tamamı ve alt boyutlarında yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Buna göre çocuklar selamlaşma, kendini tanıma gibi başlangıç becerilerini; oyun kurma, oyuna davet etme gibi arkadaşlık becerilerini, sorumluluk alma, başladığı işi bitirme gibi akademik destek becerilerini, duygularını tanıma ve uygun tepki verme gibi duygularını yönetme becerilerini yüksek düzeyde sergilemektedir. Bu sonuçtan hareketle, düşük sosyal beceri düzeyine sahip çocuklar için akran öğrenmesi yönteminin öğretmence sıklıkla kullanılması önerilebilir.

Öğretmen çocuk ilişkisine etki eden faktörlere ilişkin incelemeler sonucunda, öğretmenin mesleki deneyiminin öğretmen çocuk ilişkisi üzerinde anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir. Buna göre deneyimi 0-10 yıl aralığında olan öğretmenlerin çocuklarla daha yakın ilişki kurduğu, çocukların bu öğretmenlere daha az bağımlı olduğu ve daha az çatışma yaşadıkları görülmektedir. Bu sonuçtan hareketle, deneyim yılı 10'dan fazla olan öğretmenler için çocuklarla daha sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri için destekleyici eğitim seminerleri vb. hazırlanması önerilebilir. Öğretmenin öğrenim durumu ve öğretmenlik

statüsünün de öğretmen çocuk ilişkisi üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya gözlem ve görüşme gibi yöntemler de eklenerek öğretmenin öğrenim durumunun ve öğretmenlik statüsünün öğretmen çocuk ilişkisinde yarattığı farklı etkiler derinlemesine incelenebilir. Öğretmenlerin mezun oldukları bölümün öğretmen çocuk ilişkisi üzerindeki etkisi incelendiğinde, puanların okul öncesi öğretmenliği mezunu öğretmenler lehine olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle, okul öncesi eğitim kurumlarında 48-72 aylık çocukların eğitimi ile ilgilenen kişilerin, dört yıllık okul öncesi öğretmenliği bölümü lisans mezunu kişiler olmaları önerilmektedir.

Çocukların sosyal becerilerinin yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, yaş grubu büyük olan grubun küçük olan gruba göre sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçtan hareketle, çocukların bazı etkinlik saatlerinde kendilerinden büyük olan çocuklarla birlikte etkinliğe katılmaları önerilebilir. Okullara karma yaş grubunda sınıflar oluşturmaları önerilebilir. Çocukların cinsiyetlerinin sosyal becerileri üzerinde farklılık yarattığı sonucundan hareketle, erkek çocuklar sosyal beceriler konusunda destekleyici etkinliklere, aile katılımı çalışmalarına vb. dahil edilebilir. Kardeş sayısı değişkeninin çocukların sosyal becerileri üzerinde etkili olmadığı ancak evin dördüncü çocuğu olan çocukların selamlaşma, kendini tanıtırma gibi başlangıç becerilerinin evin ilk, ikinci ve üçüncü çocuğu olan çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, evde etkileşim kuracağı kardeş sayısı az olan ya da hiç olmayan çocukların sosyal becerilerinin desteklenmesi ve model alma yoluyla öğrenebileceği fırsatlar yaratılabilmesi için ailelere destek verilmesi önerilebilir. Anne öğrenim durumunun çocukların sosyal becerilerinin başlangıç ve arkadaşlık becerileri alt boyutlarında ve toplam puan açısından önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle, öğrenim düzeyi düşük olan annelerin konuşmayı başlatma, soru sorma, kendini tanıtırma, arkadaşlarıyla oyun kurma, oyuna davet etme, oyunun kurallarına uyma, arkadaşlarını önemseme gibi konularda çocuklarına destek olabilmeleri için öğretmen tarafından rehberlik edilmesi önerilebilir. Öğrenim durumu düşük olan annelerin çocuklarına sosyal becerileri edindirmede model ve destek olabilmeleri için uygun müdahale programları planlanabilir. Baba öğrenim durumunun çocukların sosyal becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçtan hareketle, babaların hangi özelliklerinin çocukların sosyal becerileri üzerinde etkili olabileceğinin araştırıldığı yeni çalışmalar planlanabilir. Öğretmenlerin daha önce sosyal beceri eğitimine katılma durumlarının çocukların sosyal becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı belirlenmiştir. Buna göre, öğretmeni sosyal

beceri eğitimi almış çocuklar daha yüksek düzeyde sosyal beceri puanı almıştır. Bu sonuçtan hareketle, öğretmenlerin sosyal beceri eğitimi konusunda eğitimler, kurslar, müdahale programları, projeler vb. ile desteklenmeleri önerilebilir.

Araştırmada son olarak öğretmen çocuk ilişkisi ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı bir bağ olduğu ortaya konmuştur. Buna göre, çocukların öğretmenleriyle kurdukları yakın ilişkinin ve az sayıdaki çatışma durumunun sosyal becerileri üzerinde olumlu bir etki yaratacağı söylenebilir. Bununla beraber, öğretmenlerinden bağımsız davranış sergileyebilen çocukların öğrenmeye ilişkin sosyal becerileri daha iyi gösterebileceği, arkadaşlarıyla daha olumlu ilişkiler kurabileceği ve duygularını kontrol etmede daha başarılı olacakları söylenebilir. Elde edilen sonuçlardan hareketle, öğretmenlere çocukla gerektiği kadar ilgilenme ve cevaplayıcı olma, olumlu duygusal etkileşimler içinde bulunmayı içeren yakınlık becerisini geliştirmesi, çocuğun öğretmen tarafından olumsuz algılanan davranışlarının, duygusal boyuttaki olumsuz etkileşimlerinin, davranışlarının etkili biçimde yönetilememesini içeren çatışma durumunun ve çocukların kendisine bağımlı olduğunu gösteren duygu ve davranışlarının ortadan kaldırılması için planlı ve sistemli bir eğitim verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Adagideli, F. H. (2018). Okul Öncesi Çocuklarının İlkokula Hazır Bulunuşluklarının Yordayıcısı Olarak Öz-Düzenleme Becerilerinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi.

Ahmetoğlu, E. (2011). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi İçinde Sosyal Gelişim. (Editör: Yeşim Fazlıoğlu), İstanbul: Kriter Yayınları, s.39-60.

Akbaş, S. C. (2005). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Altı Yaş Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Aktı, S. (2011). İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi.

Arda T. B. (2011). Alternatif Düşünme Stratejilerinin Desteklenmesi Programının Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Becerileri Üzerinde Etkililiğinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.

Aslan, E. (2008). Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi.

Bayram, G. (2009). Öğretmenlerin İstihdam Biçimi Farklılıkları ve Yarattığı Sorunlar: Ankara'da Çalışan Sözleşmeli ve Ücretli Öğretmenlerin Görüşlerine Dayalı Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Bilek, M. H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ev ile Okul Ortamındaki Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi.

Bolat, E. Y. ve Kahveci, D. (2016). 4-6 Yaş Grubu Çocukların Bazı Değişkenlere Göre Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. Turkish Journal of Primary Education, 1(1), 14-25.

Boyd, J., Barnett, W. S., Bodrova, E., Leong, D. L., ve Gomby, D. (2005). Promoting Children's Social and Emotional Development Through Preschool Education. Preschool Policy Brief, New Brunswick, NJ: National Institute For Early Education Research.

Brekelmans, M., Wubbels, T. ve Van Tartwijk, J. (2005). Teacher-Student Relationships Across The Teaching Career. International Journal of Educational Research, 43(1-2), 55-71.

Brown, W. H., Odom, S. L. ve McConnell, S. R. (2008). Social Competence of Young Children. Risk, Disability and Intervention. USA: Paul. H. Brookes.

Cartledge, G. ve Milburn, J. F. (1992). Teaching Social Skills to Children, New York: Pergamon Press.

Colwell, M. J. ve Lindsey, E. W. (2003). Teacher-Child Interactions and Preschool Children's Perceptions Ofself and Peers. Early Child Development and Care, 173, 249-258.

Cousins, J. H., Power, T. G. ve Olvera-Ezzell, N. (1993). Mexican-American Mothers' Socialization Strategies: Effects of Education, Acculturation and Health Locus of Control. Journal of Experimental Child Psychology, 55(2), 258-276.

Çağdaş, A. ve Seçer, Z. Ş. (2006). Anne-Baba Eğitimi, Ankara: Kök Yayıncılık.

Çetin, F., Bilbay, A. A. ve Kaymak, D. A. (2003). Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler: Grup Eğitimi. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Çınkır, Ş. (2004). Okulda Etkili Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Yönetimi. Milli Eğitim Dergisi, 161.

Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler. Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 37 Bahar, 155-174.

Demir, N. (2010). Eğitimde Esnek Çalıştırma Biçimlerinin Öğrenme Ortamına Yansımalarının Çözümlemesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Demirkaya, P. N. (2013). Anasınıflarında Özel Gereksinimi Olan ve Olmayan Öğrencilerin Öğrenci-Öğretmen İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Denham, A. S. ve Brown, C. (2010). Plays Nice With Others': Social-Emotional Learning and

Academic Success, Early Education and Development, 21(5), 652-680.

Dereli, E. (2016). Öğretmen Çocuk İlişkisinin Çocukların Sosyal Yetkinlik Davranışları, Sosyal Problem Çözme Becerilerini Yordaması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40, 70-87.

Dicle, A. N. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Eisenhower, A. S., Baker, B. L. ve Blacher, J. (2007). Early Student–Teacher Relationships of Children With and Without Intellectual Disability: Contributions of Behavioral, Social and Self-Regulatory Competence. Journal of School Psychology, 45(4), 363-383.

Ekici, F. Y. (2015). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri ile Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7(14), 223-259.

Eti, İ. (2010). Drama Etkinliklerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.

Fox, R. A., Platz, D. L. ve Bentley, K. S. (1995). Maternal Factors Related to Parenting Practices, Developmental Expectations and Perceptions of Child Behavior Problems. The Journal of Genetic Psychology, 156(4), 431-441.

Genç, M. M. Y. (2016). Okul Öncesi Dönemde Çocukların ve Öğretmenlerin Çocuk-Öğretmen İlişkisine Yönelik Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi.

Girgin, G., Çetingöz, D. ve Vural, D. E. (2011). Öğretmen Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 4(1), 38-49.

Gol Ma Ot, D. ve Jarus, T. (2005). Effect of a Social Skills Training Group on Everyday Activities of Children With Attention-Deficit-Hyperactivity Disorder. Developmental Medicine and Child Neurology, 47(8), 539-545.

Gülay, H. ve Akman, B. (2009). Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler. Ankara: Pegem Akademi.

Gülay, H. (2009). 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Konumlarını Etkileyen Çeşitli Değişkenler. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 106-109.

Güler Yıldız, T., Ertürk Kara H. G., Fındık Tanrıbuyurdu, E. ve Gönen, M. (2014). Öz Düzenleme Becerilerinin Öğretmen Çocuk Etkileşiminin Niteliğine Göre İncelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi, 39(176), 329-338.

Elibol Gültekin, S. (2008). 5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.

Howes, C. (2000). Social-Emotional Classroom Climate in Child Care, Child-Teacher Relationships and Children's Second Grade Peer Relations. Social Development, 9(2), 191-204.

Howes, C. ve Hamilton, C. E. (1992). Children Relationships With Caregivers: Mothers and Child Care Teachers. Child Development, 63(4), 859-866.

Howie, L.D., Lukacs, S.L., Pastor, P.N., Reuben, C.A. ve Mendola, P. (2010). Participation in Activities Outside of School Hours in Relation to Problem Behavior and Social Skills in Middle Childhood, Journal of School Health, 80(3), 119-125.

Iizuka, C. A., Barrett, P. M., Gillies, R., Cook, C. R. ve Marinovic, W. (2014). A Combined Intervention Targeting Both Teacher's and Student's Social-Emotional Skills: Preliminary Evaluation of Student's Outcomes. Journal of Psychologists and Counsellors in Schools, 24(2), 152-166.

İlgın, T. İ. (2018). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri ve Sosyal Değer Kazanımları İle Ebeveyn Sosyal Beceri Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi.

Kapıkıran, N. A., İvrendi, A. B. ve Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(19), 19-27.

Karaca, N. H., Gündüz, A. ve Aral, N. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal

Davranışının İncelenmesi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 4(2), 65-76.

Karadeniz, Y. ve Beşir Demir, S. (2010). Sözleşmeli Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(2), 55-77.

Karasar, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, <<http://www.cbs.kayseri.bel.tr/PDF/Kayseri-2016-Nufus-Yogunlugu-Haritasi.Pdf>>, (SGT: 04.05.2017).

Keçecioğlu, Ö. (2015). MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ve Montessori Yaklaşımına Göre Eğitim Alan 5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.

Kerigan, B. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Etkileşimli Okuma Yöntemiyle Sosyal Becerilerin Kazandırılması. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi.

Kıldan, A. O. (2011). Öğretmen-Çocuk İlişkilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (30), 103-120.

Kıldan, A. O. (2008). Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Okul Öncesi Öğretmenlerine Verilen Hizmet İçi Eğitimin Öğretmen-Çocuk ve Öğretmen-Ebeveyn İlişkilerine Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.

Kılınç, N. ve Ceylan, Ş. (2018). 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri ve Problem Davranışları ile Oyun Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 297-332.

Koçak, N. ve Tepeli, K. (2004). 4-5 Yaş Çocuklarında Sosyal İlişkiler ve İşbirliği Davranışlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Marmara Üniversitesi I.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi, İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 2, 9-22.

Koçyiğit S. ve Kayılı, G. (2008). Montessori Eğitimi Alan ve Almayan Anaokulu Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. Selçuk University Social Sciences Institute Journal, 20, 511-516.

Laffey-Ardyley, S. ve Thorpe, K. (2005). Being Opposite: Is There Advantage for Social Competence and Friendship in Being an Opposite-Sex Twin. *Twin Research and Human Genetics*, 9(1), 131-140.

Leung, C. (2010). An Experimental Study of Eduplay and Social Competence Among Preschool Students in Hong Kong. *Early Child Development and Care*, 1-14.

Lowther, T. L. (2004). The Impact of a Social Skills Intervention on the Development of Resiliency in Preschool Children. Unpublished Master's Thesis, West Virginia University.

Mashburn, A. J. ve Pianta, R. C. (2010). Opportunity in Early Education: Improving Teacher-Child Interactions and Child Outcomes. In Reynolds, A. J., Rolnick, A. J., Englund, M. M. ve Temple, J. A. (Eds.), *Childhood Programs and Practices in The First Decade of Life: A Human Capital Integration*, New York, NY, US: Cambridge University Press, 243-265.

Mashburn, A. J., Hamre, B. K., Downer, J. T. ve Pianta, R. C. (2006). Teacher and Classroom Characteristics Associated With Teacher's Ratings of Prekindergartner's Relationships and Behaviors. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 24(4), 367-380.

Ogelman, H. G., Seçer, Z., Gündoğan, A. ve Bademci, D. (2015). 68-72 Aylık Okul Öncesine ve İlkokula Devam Eden Çocukların Okula Uyum ve Öğretmenleriyle İlişkilerinin Karşılaştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 1-17.

Ogelman, H. G. ve Sarıkaya, H. E. (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Oyun Davranışlarının Akran İlişkileri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(3), 301-322.

Oktay, A. (2004). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem, Epsilon Yayınevi.

Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Özyürek, A., Gültekin Akduman, G., Günindi, Y., Kutlu, Ö., Çoban, A., Ceylan, Ş., Özaydın, L., Sert, N., Yurt, Ö., Koğar, H., Karayol, S., Ceyhun, A. T., Atabey, D. ve Oğuz, T. (2014). Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı (OSBEP). Ankara, İstatistik Dünyası.

Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Çakmak, E. K., Özyürek, A., Gültekin Akduman, G., Günindi, Y., Kutlu, Ö., Çoban, A., Yurt, Ö., Koğar, H. ve Karayol, S. (2014). Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formunun Geliştirilmesi: Geçerlik

ve Güvenirlik Analizleri. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(8), 37-46.

Özbey, S. (2009). Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin (Pkbs-2) Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Destekleyici Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.

Özbey, S. (2013). Effects of Parents' Marital Adjustment and Perceived Social Support on Preschool Children's Social Skills. Educational Research International, 1(2), 95-105.

Özdemir, A. D. (2012). Bazı Değişkenler Açısından Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Becerilerinin ve Ailelerinin Ebeveynliğe Yönelik Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

Özyürek A., Begde, Z. ve Yavuz, N. F. (2014). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri ile Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki. Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 115-134.

Özyürek A. ve Ceylan, Ş. (2014). Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Becerilerin Desteklenmesi Konusunda Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35(35), 99-114.

Paslı, H. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişimci Biçimleri İle Çocukların Sosyal Beceri ve Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.

Pekdoğan, S. (2016). Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi, 41(183), 305-318.

Pianta R. C. (2001). Student-Teacher Relationship Scale: Professional Manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, Inc.

Pianta, R. C. ve Stuhlman, M. W. (2004). Teacher-Child Relationships and Children Success in The First Years Of School. School Psychology Review, 33(3), 444-459.

Saltalı, N. D. (2013). Okul Öncesi Dönemde Duygusal Becerilerin Geliştirilmesi. Yalova

Sosyal Bilimler Dergisi, 3(6), 107-119.

Sarı, İ. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih Etkinliklerinin Öğrenci Başarı, Beceri ve Tutumlarına Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.

Sazak Pınar, E. (2009). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Sosyal Becerilere İlişkin Beklentileri ve Sosyal Beceri Öğretim Programının Öğretmen Çıktıları Üzerindeki Etkililiğinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

Seven S. (2008). Yedi-Sekiz Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(2), 151-174.

Seven, S. (2006). 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.

Seven, S. ve Yoldaş C. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1), 1-18.

Smith, L. M. (2009). Parent and Teacher Influences on Preschool Children's Emotion Regulation, Pre-Academic and Social Skills. Doctoral Dissertation, University of Alabama Libraries.

Şahin Ası, D. ve Ocak Karabay, Ş. (2017). Çocuklar ve Öğretmenler Arasındaki İlişkilerin Zenginleştirilmesi. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Şahin, D. (2014). Öğrenci-Öğretmen İlişki Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması. Educational Sciences and Practice, 13(25), 87-102.

Tatlı, S. ve Alakoç Pirpir, D. (2015). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Öğretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies, 31 (II), 429-441.

Tatlı, S. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların, Anne-Babalarıyla ve Öğretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi.

Tepeli, K. ve Arı, R. (2006). Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının İletişim ve Sosyal Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. III. Uluslararası Öğretmen

Yetiştirme Sempozyumu/ III. International Symposium on Teacher Education: 4-5 Mayıs 2015, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

Terzi Işık, Ş. (2000). İlköğretim Okulu Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Kişilerarası Problem Çözme Beceri Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.

Tok, M. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının ve Öğretmenlerinin Aralarındaki İlişkiyi Algılama Biçimlerinin Davranışlarına Olan Yansımalarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.

Tolan, Ö. ve Duy, B. (2015). Kadın Merkezlerine Başvuran Kadınlarda Kişilerarası Tarzlar, Depresyon ve Öznel İyi Olma (Diyarbakır İli Örneği). Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 390-414.

Tosun, F. (2010). Farklı Statülerde Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleğine Bakışları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Turan, S. B. (2013). 60-77 Aylar Arasındaki Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Çocukların Matematik Yeteneği ile Sosyal Becerilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Türe, G. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Robotik Eğitimi Programı Geliştirilmesi ve Sosyal Becerilere Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Uysal, A. ve Balkan, İ. K. (2015). Sosyal Beceri Eğitimi Alan ve Almayan Okul Öncesi Çocukların, Sosyal Beceri ve Benlik Kavramı Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 35(1), 27-56.

Uzuner, N. ve Gürsoy, F. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Sosyal Uyum ve Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi, 35(380), 20-29.

Yang, Y., Li, H., Zhang, Y., Tein, J. Y. ve Liu, X. (2008). Age and Gender Differences in Behavioral Problems in Chinese Children: Parent and Teacher Reports. Asian Journal of Psychiatry, 1(2), 42-46.

Yavuzer, H. (2002). Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldız, N. G. (2017). Öğretmenlerin Sosyal Beceri Öğretimine Yönelik Bilgi Düzeyleri ile Öğrencilerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki. İlköğretim Online, 16(3), 1275-1286.

Yılmaz Genç, M. M. (2016). Okul Öncesi Dönemde Çocukların ve Öğretmenlerin Çocuk-Öğretmen İlişkisine Yönelik Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi.

Yiğit, Y., Doğan, S. ve Uğurlu C. T. (2013). Öğretmenlerin Öğretmen Liderliği Davranışlarına İlişkin Görüşleri. Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE, 2(2), 93-105.

Yoleri, S. ve Tanış, H. M. (2014). İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Uyum Düzeylerini Etkileyen Değişkenlerin İncelenmesi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(4), 130-141.

Yurt, Ö., Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş. ve Karayol, Y. (2014). Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Anne-Baba Formuna Ait Norm Değerlerinin Belirlenmesi ve Yorumlanması. Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(4), 102-115.

Yüksek Usta, S. (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Davranış Problemlerinin Anne Çocuk ve Öğretmen Çocuk İlişkileri Açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Zhang, X. ve Nurmi, J. E. (2012). Teacher–Child Relationships and Social Competence: A Two-Year Longitudinal Study of Chinese Preschoolers. Journal of Applied Developmental Psychology, 33(3), 125-135.